

Sigade Aafrika katku tõttu
ootavad Läänemaa jahimehed riigilt kindlaid otsuseid. Lk 3

Tükike Lääne-Aafrikat on
Haapsalu lasteraamatukogu seinte vahel. Lk 5

Lääne
EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

Elu
Värsked uudised www.le.ee

LAUPÄEV, 16. AUGUST 2025 | NR 93 (5232) | 2 €

Meelis Looveer
on teinud
15 aastaga
ligi 40 laua-
mängu. Lk 6–7

● KOHALIKUD VALIMISED

Lääne-Nigula volikogu esimees pürib vallavanemaks

Seitse aastat Lääne-Nigula valda ja 2021. aastast vallavolikogu juhtinud Mikk Lõhmus kandideerib Isamaa nimekirjas ja loodab valimiste järel vallavanema toolile naasta.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Sotside vallavanemakandidaat on Lääne-Nigula vallavolikogu liige Neeme Suur.

Praegune vallavanem Janno Randmaa (parteitu) pürib vallavanemaks valimisliidu Oma Inimesed nimekirjas.

Isamaa pidas oma esimese suure koosoleku kolmapäeval Võntküla külamajas. „Vaatasime üle platvormi ja valimiskampaania ning tutvusime üksteisega,” ütles Lõhmus neljapäeval Lääne Elule. Paar aastat tagasi Isamaasse astunud ja nelja aasta taguse valimisliidu üle parda heitnud Lõhmus sai 2021. aastal 181 häält, mis oli teine tulemus Hardi Rehkalti (EKRE) 246 hääle järel.

Nüüd pürib neli aastat volikogu eesotsas olnud Lõhmus taas vallajuhiks. „Vallavanema kandidaat olen mina ja volikogu esimehe kandidaat on Neeme Väli,” ütles Lõhmus. „Ei saa öelda, et vald oleks kehvas seisus, aga saaks paremini.”

Isamaal 30–40 inimest

Vallavanemana ütleb Lõhmus endal olevat rohkem võimalusi asju ellu viia. „Volikogu esimehe koht on strateegiline, see pole praktilise juhtimise koht,” sõnas ta.

2023. aastal Isamaaga liitunud ja enne seda paar aastat Keskerakonda kuulunud erukindralmajor Väli on kandideerinud riigikokku, aga kohalikel valimistel pole ta seni osalenud.

Isamaa nimekirjas on 30–40 inimest. Koos Lõhmusega kandideerivad sügisel volikokku Saueaugu teatritalu peremees Margus Kasterpalu ja suurpõllumees Kulno Rehkalt.

Lääne-Nigula vallavolikogu esimehe Mikk Lõhmuse sõnul oleks tal vallavanemana rohkem võimalusi praktilist tööd teha.

Valimised 2025 Lääne-Nigulas

vallavanema / volikogu esimehe kandidaat, nimekirjas inimesi

- Isamaa: Mikk Lõhmus / Neeme Väli, u 30–40.
- SDE: Neeme Suur / -, u 20.
- EKRE: - / Hardi Rehkalt, teadmata.
- ERK: - / toetab EKRE kandidaati, kaheksa.
- Parempoolsed: - / -, üks.
- Valimisliit Oma Inimesed: Janno Randmaa / -, u 25.

ALLIKAS: ERAKONNAD, VALIMISLIIT

Neli aastat tagasi valimised võitnud Lõhmuse valimisliidust kandideerivad koos temaga Gertu Lorents ja Kadri Lukk. Jah-sõna on andnud paarkümme aastat Isamaasse kuulunud, aga läinud valimistel hoopis Neeme Suure (SDE) valimis-

liidus kandideerinud ettevõtja Aivar Oruste.

Otsib kuulutusega liikmeid

Uue valimisliiduga Oma Inimesed ühinenud Randmaa vastas küsimusele, kas ta on liidu vallavanemakandidaat, et pigem jah.

„On küsitud, kas olen valmis. No ikka!” ütles Randmaa.

Nimekirjas on veerandsada inimest.

Liiduga ühinenud Palivere suusakeskuse arendaja Mati Kallamets (Reformierakond), neli aastat tagasi EKRE nimekirjas kandideerinud ja 129 häält saanud päästja Risto Roomet ning Kullamaa suurpõllumees Einar Pärnpuu (2021. aastal Lõhmuse valimisliit).

Liidu eesotsas on nelja aasta eest 38 häälega volikokku pääsenud vallaametnik Marek Topper (Reformierakond) ja ettevõtja Tenno Laanemets (2021. aastal Lõhmuse valimisliit).

Topper ütles Lääne Elule neljapäeval, et volikogu esimehe kandidaadiga välja ei tulda. „Hindame vallavanema kohta kõrgemalt,” sõnas Topper.

Vallavanema kandidaadist ja valimisliidu nimest ütles Topper üleile olevat vara rääkida. 9. augusti Lääne Elu esiküljele ostenud reklaamis kutsus aga valimisliit Oma Inimesed oma nimekirjas kandideerima, juures Topperi ja Laanemetsa telefoninumbreid.

Sotside nimekiri paisub

2021. aastal valimisliidu Tegusalt Tulevikku nimekirjast 104 häälega volikokku pääsenud Neeme Suur (SDE) püüab vallavanema

kohta erakonna egiidi all. „Olen öelnud, et kandideerin vallavanemaks ja seda ei ole maha laidetud. Tean, et suudan paremini kui praegu,” ütles Suur neljapäeval.

Suure sõnul ei ole Lääne-Nigula vallavalitsus töökorras. „Ühest äärmusest teise. Enne oli üheksa liiget, nüüd on kolm,” märkis Suur. „Tugevat, töökat ja kollegiaalset vallavalitsust ei ole.”

Koos Suurega kandideerivad Oru ja Risti hooldekodu juht Elle Ljubomirov ja Piirsalu ettevõtja Sven Köster. „Nimekiri täieneb. Paarkümme inimest peaks kokku tulema,” ütles Suur.

Veel kolm erakonda

EKRE Läänemaa piirkonna esimees ja Lääne-Nigula vallavolikogu aseesimees Hardi Rehkalt kinnitas, et EKRE nimekiri tuleb: „Olgu lühike või pikk, aga tuleme kindlalt välja.”

Volikogu esimehe kandidaat on Rehkalt ise. „Kui vaja, siis sellega saaksin hakkama,” ütles ta. Rehkaltit volikogu eesotsas toetab ka ERK (EKREst välja heidetud või lahkunud ning uue erakonna loonud Eesti Rahvuslased ja Konservatiivid).

2021. aastal EKRE nimekirjast volikokku pääsenud, aga erakonnast välja astunud ja rahvuslaste ning konservatiividega liitunud Ahto Lääts ütles, et ERKi nimekirjas on seni kaheksa inimest. Jah-sõna on andnud Oru harrastusteatri juht Õnne-Sigrid Mätk, Lääne-Nigula noortevolikogu esimees Kaitlyn Lääts ja põllumees Karli Kopelman.

Parempoolsete Saare-, Hiiu- ja Läänemaa piirkonna haldur Mariika von Kühn ütles, et Lääne-Nigula Parempoolsete nimekirjas kandideerib üks inimene. Kühn ei osanud öelda, palju Parempoolsetel Läänemaal liikmeid on.

Haapsalu volikogu esimees kandideerib linnapea valimisliidus

Haapsalu volikogu esimees ja algkooli direktor Malle Õiglas (parteitu, pildil) kandideerib linnapea Urmas Suklese valimisliidu HaRi nimekirjas ning on liidu kandidaat linnavolikogu esimehe kohale.

Nelja aasta eest Keskerakonna nimekirjas kandideerinud ja ligi 200 häälega volikokku pääsenud Õiglas ütles, et tal on tekkinud valimisliiduga väga hea koostöö. Õiglasest sai Haapsalu linnavolikogu esimees mullu sügisel, kui volikogu juhtinud Jaanus Karilaid (Isamaa) tagasi astus.

MALLE-LIISA RAIGLA

Õiglasel sõnul on aeg volikogu esimehena olnud mõnus kogemus. „HaRi meeskonnavaim on väga hea. Tekkis klapp. Olen aru saanud, et mind kuulatakse ja minuga arvestatakse,” ütles Õig-

las. „Ma ei kuulu ühtegi erakonda. Olen vaba inimene kandideerima seal, kus mind hinnatakse ja minuga arvestatakse.”

Haapsalu linnapea ja kaheksa aastat võimul olnud valimisliidu juht Urmas Sukles ütles Lääne Elule pressiteate vahendusel, et Õiglas on linnavolikogu esimehena end tõestanud võimeka poliitikuna.

„Tema juhtimisel on volikogu töö olnud tasakaalukas ja konstruktivne,” märkis Sukles.

KAIE ILVES

Leili Mutso sai vägivallaennetuse auhinna

Läänemaa naiste tugikeskuse nõustaja ja juhatuse liige Leili Mutso (pildil) pälvis vägivallaennetuse auhinna.

President Alar Karis ning justiits- ja digiminister Liisa Pakosta tunnustasid reedel viit vägivallaennetusse panustanud inimest või organisatsiooni. Nende seas on ka Mutso.

Mutso liitus 2014. aastal asutatud Läänemaal ja Hiiu maakonnas tegutseva Läänemaa naiste tugikeskusega juba üsna alguses. Lisaks tööle tugikeskuses on Mutso ka Haapsalu kutsehariduskeskuse sotsiaalvaldkonna õppetöö koordinaator.

ARVO TARMULA

Mutso kohta on öeldud, et ta on pühendanud oma elu vägivallaohvrite abistamisele ja teeb oma tööd suure hoolivusega. Mutsol on eriline anne märga-

ta vägivalla ohumärke juba varakult ja olla abivajajale toeks täpselt sellisel moel, nagu parajasti vaja on. Varem 22 aastat Taebla valla sotsiaaltöötajana töötanud Mutso on öelnud, et toona ei saanud ta ise alati aru, millest naistevastase vägivalla puhul räägitakse, sest abi vajavad naised ei paistnud välja. Et vägivallale viitavaid märke näha osataks, on tugikeskus inimesi koolitanud.

2017. aastast justiits- ja digiministeeriumi ning presidendi kantslei koostöös välja antavale auhinna esitati tänavu kaheksa kandidaati.

KAIRE REILJAN

JUHTKIRI

Peitusemäng

Kohalike omavalitsuste volikogude valimiseni on jäänud kaks kuud. Praegu peaks olema aeg, kus kõik volikogudesse pürgijad on juba langetanud otsuse, milleks ja kellega koos nad kohalikku võimu tahavad teostama minna. Praegu peaks olema aeg, kus hakatakse hääli koguma – käiakse üritustel, aga ka ükselt uksele ning tutvustatakse end ja oma vaateid.

Osa Haapsalus ja valdades kandideeri- ja ista teebki. Kui rahvastepallist võrdlus tuua, on mitmele võistkonnale valitud kaptenid, need on enda ümber kogunud mängijad ning parasjagu käivad treeningud. Osa võistkondi aga pole kogunenud ega kapteneid valinud; mõni ei tea täpselt, mis ta nimigi on. See on hoopis muu mäng, nimelt peitus.

Kandidaatide ametliku esitamise tähtajani on kahtlemata veel aega, kuid miks peab jätma nende väljahõikamise viimasele minutile, miks ei võiks nende nimesid juba avaldada? Nad ei jõua endale ei reklaami teha ega oma vaateid tutvustada, kui nende nimed alles valimiste eelõhtul teatavaks saavad.

Neli aastat volikogus on tõsine töö. Selleks tööks võiks inimesed ikka ka tõsiselt valmistuda, mitte minna end ja valijaid alahinnates mütsiga lööma. Kui keegi nii lähedal valimistele ikka veel peitust mängib, siis tekib küsimus, kas tal on ikka plaanis volikogus midagi päriselt korda saata või ta kandideerib lihtsalt põhimõttel „tahan ka volikokku, inimesed tunnevad mind ja teavad, et olen tore ja hea”. See on vaevalt põhjus, miks keegi peaks talle oma hääle andma.

Nii et valijail tasub juba praegu vaadata, kellel on võistkonnamäng selge ning kes hoopis enda peitmisega tegeleb. Võib juhtuda, et volikogus käitatakse hiljem neli aastat samamoodi.

TEISED LEHED

Kulukas unistus vaikivast ajastust

ERR. Mis on ühist tervisekassa suvepäevade juhtumil, riigifirma Omniva üles ostetud kriitilisel sotsiaalmeediagrupid ja riigiasutuste miljoneid eurosid maksvatel kommunikatsioonihangetel? Need kõik täidavad üht avaliku sektori kulukat unistust – jõudmist vaikivasse ajastusse, kus ajakirjanikud ja avalikkus ei segaks riigil „oma asja” ajamast ja välja paistaks vaid klanitud ja kontrollitud ehk enda kasuks moonutatud pilt tegelikkusest, kirjutab ERRi kommentaar Merilin Pärli.

Kuuleme mantrana, kuidas riigil pole raha selleks ja tolleks. Ei jätku raviraha, ei saa ajalehti kodusesse postkasti toimetada, tuleb puudeotsuseid vähendada, millega kaob toetusraha. Kommunikatsioonis aga raha ei loeta. Igasugusele riigi propagandale otsitakse partner, kes mõtleks välja kella ja viled, mille abil ajakirjanduse ja avalikkuse tähelepanu pälvida. See pole mõistagi odav töö.

Kas aga riik peab iga oma programmi alamtegevust, mis ehk kuigi tähtis või huvipakkuv ei ole, veri ninast väljas, turundama ja kommuniqueerima? On see mõistlik kulu ajal, mil seesama riik üha tõstab makse, nii et elukallidus tõuseb tunda-vaht mitte aastate ja kuude, vaid päevadeka?

Laiem eesmärk on saavutada seis, et ajakirjandus ja avalikkus räägiks ainult nendest „positiivsetest algatustest”, „positiivsetest nügimistest”, mis ei ole alati tähtsad ehk inimeste elu märkimisväärselt muutvad, mitte aga probleemidest, vigadest, inimeste elu halvendavatest otsustest või kohati täiesti sõgedast üle jõu elamisest maksumaksja rahaga.

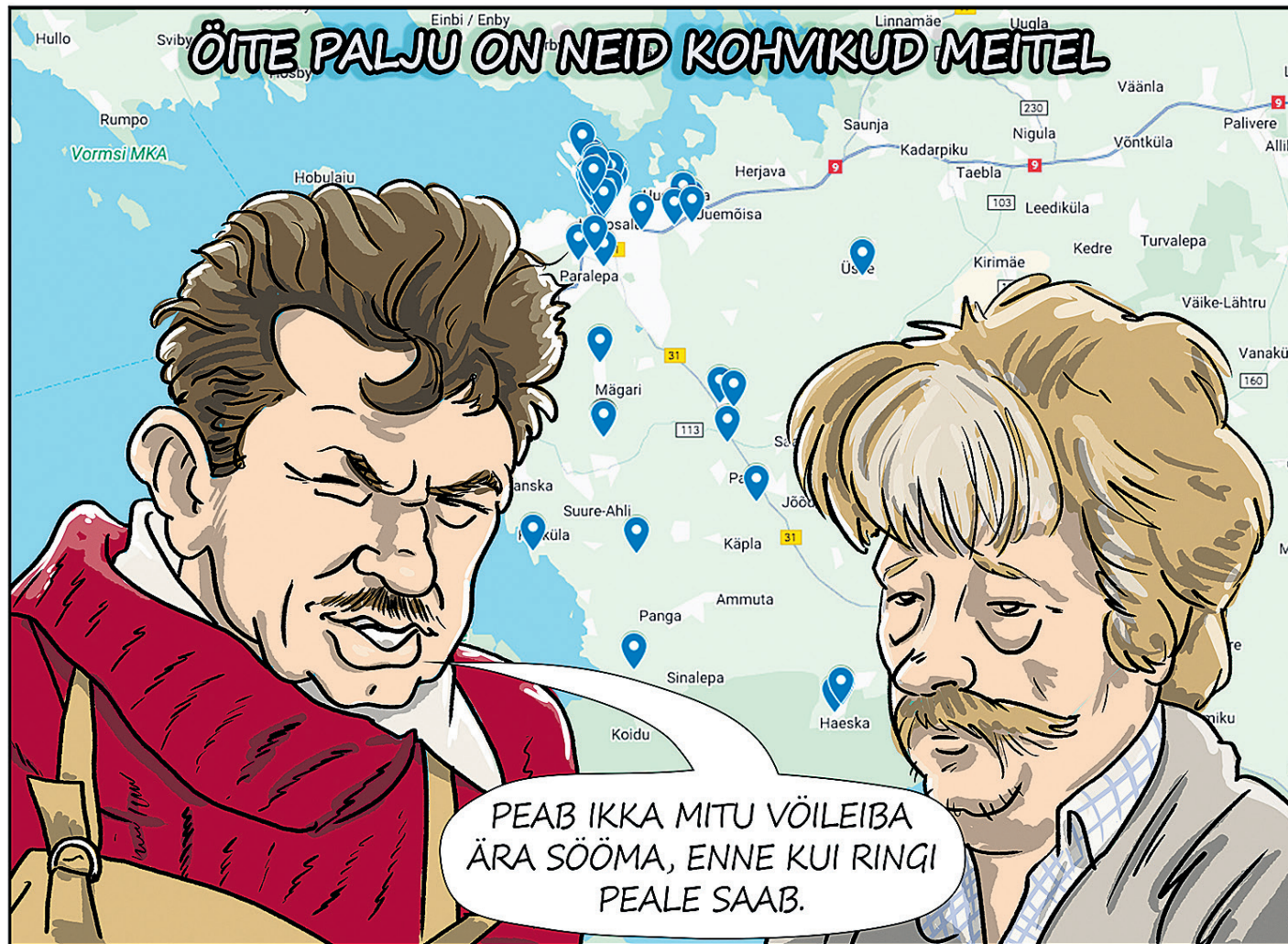
Niisiis saame kõigi nende miljoni eurode eest, mida eriti ei loeta, üha läbipaistmatumat riiki, üha enam vaid ühes suunas tasase vulinaga voolavat tähtsusetut infojuga, mis vaigistaks kriitilist meelt ja milles kõik augud, kust negatiivset infot võiks välja tilkuda, oleks kinni topitud või üles ostetud. See on unistus vaikivast ajastust, kirjutab Pärli.

LAUSELAEN

„Kõik läksid Märjamaale ketti, meie ehitasime tagaruumi ja lihvisime letti.”

Tõnu Teesaar Lihula Sartsu baari algusest Balti keti aastal 1989. Lääne Elu, 14. august

NÄDAL

Sigade revolutsioon või Vene okupatsioon

1712. aastal tehtud revisjon näitas, et neli aastat möllanud katku suri Läänemaal 82,8 protsenti, Harjumaal 80,3 protsenti, Hiiumaal 53,2 protsenti ja Vormsil 24,6 protsenti elanikest. Tulemused olid loogilised, sest Vormsist ja Hiiumaalt läksid Põhjasõjas osalevad väed mööda.

Toonane katkuepideemia sai alguse Kesk-Aasiast, liikus edasi Vahemere maadesse ning esimesena Euroopas tuvastati 1702. aastal katkujuhtum ühes Rootsi sõjaväe haiglas Poolas Pinczowi linnas.

Toonased teadmised katkust ja võimalused pandeemiaga võitlemiseks olid napid, aga põhireegel oli selge – katku sümptomite korral tuli oma asula isoleerida, et vältida katku levikut.

Põhjasõja- aegne katk seostus mu peas seakatku haigestunud Nurme talu sigade päästmise eest korraldatud protestidega, kuna olin just üle lugenud Herman Sergio romaani „Näkimadalad” (soovitan!).

Kas kujutate ette, et kui katk jõudis 1709. aastal Läänemaale ja Haapsalu linnavalitsus otsustas linna sulgeda, siis oleksid puhkenud meeleavaldused?

Vähe tuntud väikeettevõtjate eestvedamisel oleks linnavalitsusele ette heidetud, et linnarahvast ei ole otsuse tegemisse kaasatud? Ja et esimeste äkksurmade põhjus Läänemaal pole piisavalt kindlalt seostatud katkuga, tuleb aeg maha võtta ning saata katkunäidised täiendkontrolli Lübecki linna? See piltlik võrdlus kirjeldab olukorda seakatku puhkemise järel.

Kes on need ennast rahva esindajateks nimetavad tegelased, kes peatasid haigete sigade hukkamise? Nii Andro Roos kui Indrek Pähnapuu tegelevad uue erakonna loomisega.

HANNES RUMM
kolumnist

Loodava partei programmi kohaselt peab Eesti olema sõjaliselt neutraalne riik. See on tõeliselt „vastutus-tundlik” mõte ajal, mil isegi pika- aegset neutraliteedipoliitikat ajanud Rootsi ja Soome astusid ülepeaka NATO liikmeks.

Roosi hinnangul peaks Eesti Venemaaga pragmaatiliselt suhtlema ning vältima sõja provotseerimist idanaabriga. Seetõttu ei tohi tõsta kaitsekulutusi, kuna Roosi arvates rikastub sellest USA. Tema võitluskaaslase Pähnapuu kohta on Delfi faktikontroll tuvastanud, et algaja poliitik levitab ühismeedias valeinfot nii Ukraina, NATO kui Euroopa Liidu kohta.

Seega kaitsevad katkuhaiged sigu inimesed, kelle seisukohad kattuvad suuresti Kremli propaganda jutupunktidega. Kremli-meelsete julgeolekupoliitiliste mõtetega pole nad tähelepanu pälvinud.

Seevastu näiliselt õilis võitlus loosungiga „Valitsus ahju, notsud ellu!” on neile toonud kuhjaga tähelepanu. Seda erinevates sihtrühmades – talu värava taha tormasid ka lapse-

meelsed loomakaitsjad, et kaitsta haiged loomi ametnike vägivalga ja veterinaararstide parimate teadmiste eest. Ja protestijaid õigustasid sama infantiilsed kodanikuühiskonna eestkõnelejad, kelle vastus igale kriisile on märksõna „kogukonna kaasamine”.

Juba Covid-19 pandeemia ajal vakt-siinivastaste eestkõnelejaks tõusnud Elvis Bauer tegi nüüd Facebookis üleskutse: „Sead tuleks vabaks päästa. Enne neljapäeva neid kinni ei püüa. See algataks sündmuste jada, kus suure tööeasusega vahetuks ka riigivõim. Sigade revolutsioon.”

Kui teostunuks Baueri soov lasta „sigade revolutsiooni” käigus 4500 haiget kodu- ga loodusesse, siis levinuks seakatku plahvatuslikult. Nakatunud sigade hävitamise ainus mõte ongi soov päästa veel elus püsivad sead teistes farmides.

Aga mina rõhutan Baueri mõtte teist poolt – soovi vahetada riigivõim. Kuna praegune valitsus on väga ebapopulaarne, siis soovib selle vahetumist enamik hääleõiguslike kodanikke.

Kahjuks ei saa paljud neist aru, et Baueri ja teiste sariprotestijate esimene eesmärk on riigi usaldus- väärsust õonestades Eesti vabariiki nõrgestada. Teine siht on Eesti võimude asendamine ühe teise riigi võimudega.

Nende eesmärk ei ole sigade revolutsioon, vaid 1940. aasta kordamine.

Seega kaitsevad katkuhaiged sigu inimesed, kelle seisukohad kattuvad suuresti Kremli propaganda jutupunktidega.

● SIGADE AAFRIKA KATK

Jahimehed ja lihatööstused ootavad riigi kiiret otsust

Nii jahimehed kui ka lihatööstused ootavad, et riik otsustaks kiiresti, kuidas hakkavad toimima sigade Aafrika katku piiramise toetusmeetmed.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Eestis möllav sigade Aafrika katk pole veel Läänemaa metsadesse jõudnud. „Õnneks on praegu veel puhas, aga iga päev tulevad uued uudised,” ütles Läänemaa jahindusklubi esimees Endrik Raun.

Põllumajandus- ja toiduameti (PTA) andmetel on Läänemaale lähim seakatku leid metssigadel Raplamaalt Valgu kandist, mis on linnulennult paarkümmend kilomeetrit Läänemaa piirist.

Katku levimise piiramiseks on keskkonnaamet suurendamas metssigade küttimisliimti; samuti on leebemaks muudetud küttimistingimusi. Kavandatav minimaalne üleriigiline küttimismaht on 18 000 isendit senise 9000 asemel. Läänemaa jahimeestel tuleb küttida 1100 metssiga.

Liha pole kuhugi panna

„Kütime hoogsalt, aga sealiha pole kuhugi panna,” ütles Raun. „Kui lased ühe sea, teed sellest kastitäie konserve, mida sööd ise ja jagad lastele. Kui aga lased 10–15 siga, on see juba probleem.”

Rauni sõnul räägitakse küll, et riik hakkab metsseakonserve kokku ostma, et saada neid Ukrainasse või panna meie sõdurite toidupakkidesse, aga kuidas see käima hakkab, ei tea veel keegi.

Regionaal- ja põllumajandusministri Johannes Terrase ettepanekul andis valitsus põhimõttelise nõusoleku eraldada valitsuse reservist 1,9 miljonit eurot metssealihakonservide kokkuostuks ja jahimeestele laboriuuringute hüvitamiseks. Raun mõõnis, et kui riik sealihakonservid kokku ostaks, tekiks jahimeestel ka motivatsioon sigu küttida.

Lihatööstused on valmis

Kaks Eesti peamist uluki- sealiha kogumiskohta on just Läänemaal tegutsevad Linnamäe lihatööstus ja Rannarootsi lihatööstus.

Nii Linnamäe lihatööstuse juhatause liige Indrek Loorens kui ka Rannarootsi lihatööstuse juhatause liige Marius Möllits ütlesid Lääne Elule, et teavad kavandatavatest meetmetest täpselt nii palju, kui meediast lugenud on.

Läänemaa jahindusklubi esimees Endrik Raun ütles, et jahimehed kütiksid metssigu hoogsamalt, kui liha oleks kuhugi viia.

KAIRE REILJAN

Loorensi sõnul on ajakirjandusest läbi käinud küll summad, mis riik sealiha või konservide ostmiseks plaanib kulutada, aga kas hakatakse ostma jahimeestelt liha või hoopis lihatööstustelt konserve, on selgusetu. „Ega sellega saa kaua venitada, sest seakatku on praegu terav teema,” ütles ta.

Loorens lisas, et abi oleks riigi meetmetest kindlasti. „Saaksime julgelt varuda,” ütles ta. „Kui see on selline, mis motiveerib jahimehi kvooti täis laskma, on abi igast meetmest,” lisas Möllits.

Lihatööstused valmistavad metssealihast nii vorste, sinke kui ka konserve. „Konservid on kõige lollikindlam toode, sest nendel on kõige pikem säilivusaeg, kaks aastat, ja konservid on ka kõige temperatuurikindlamad,” selgitas Möllits. Tema sõnul ei saa öelda, et metssealihast tooteid ei ostetaks, kuid võrreldes kodusealihaga on metssiga niisutoode.

Sügisel lihtsam küttida

Ka Raun on seda meelt, et valitsuse plaanitavad meetmed sigade Aafrika katku tõkestamiseks peaksid juba praegu toimima, sest katk levib hoogsalt. Toetuste kõrval otsib keskkonnaamet koos PTAga võimalusi leevendada metsseajahi tingimusi. Näiteks tohib juba praegu kasutada metssigade küttimiseks õõsikut madalamal kui 2,5 meetrit. See võimaldab küttida oludes, kus sead liiguvad aktiivselt viljapõldudel ning nende tuvastamine on keeruline.

Raun ütles, et praegu, kui saak on põldudel koristamata, on metssigu keeruline küttida. „Vilja- või maisipõllus sigu lihtsalt ei näe,” ütles ta. Tehtud on näiteks ettepanek lõigata põldude sisse sihid, et metssigu lihtsam tabada oleks, rääkis Raun.

Jahindusklubi esimehe sõnul on kõige parem seajahti pidada ajal, mil puud on raagus, sest praegu on neid looduses igal pool raske märkata. Seda, palju Läänemaa metsades võib sigu olla, ei tea Rauni sõnul õigupoolest keegi. „See on miljoni dollari küsimus, sest ega ühelgi seal sünnitunnistust ole,” ütles ta ja lisas, et praegu on kõige täpsemad andmed sigade arvukuse kohta küttimisandmed.

Veel esineb Margit Tali bänd. Peo lõpetab kell 21.30 ilutulestik. Kogu ürituse jooksul toimub laat, kust võib osta värsket kala, kalatoots, kohalikku kaupa, pagaritoots, aiasaadusi jms. Vahteli sõnul on Dirhamisse oodata tuhandeid inimesi nagu ka eelmistel aastatel.

Kala Vest toimub kuuendat korda, mõnel vahepealsel aastal jäi see pandeemia tõttu vahele. „Tegelikult on meil väga hästi läinud,” sõnas Vahtel.

Iga aastaga on tema sõnul üritust külastanud aina rohkem inimesi ning neile on korraldatud üha rohkem tegevusi.

KADRI ÕEPA

● LÜHIDALT

Läänemaal karu lasta ei tohi

Neljapäevast alanud karujahi käigus Läänemaal ühtegi karu küttida ei tohi. „Kui eelmisel aastal anti karulubasid emakarude põhiseis, siis sel aastal lähtuti karukahjustest,” ütles Läänemaa jahindusklubi esimees Endrik Raun. Tema teada on karud Läänemaal küll mesitarusid rüüstanud ja sellest on keskkonnaametile ka teada antud, kuid juba aastaid pole Läänemaal karude küttimiseks lube antud.

Läänemaal on karusid võrreldes mõne teise piirkonnaga vähem, sest siin napib karude elupaikade sobivaid suuri metsamassiive.

Tallinna halduskohus tühistas sel nädalal keskkonnaameti 2. juuli korralduse suhtes tehtud esialgse õiguskaitse, millega peatati karujaht kohtumenetluse ajaks. Õiguskaitse tühistamine tähendab, et karujahi pidamine võib jätkuda vastavalt keskkonnaameti korraldusele ehk kuni 31. oktoobrini.

Karude esmane küttimisliim on sel jahihooajal 71 isendit. Keskkonnaagentuuri andmeil elab Eestis vähemalt tuhatkond karu.

Kaire Reiljan

Haapsalus tuleb kolm ilutulestikku

Augusti teiseks pooleks on Haapsalu linnavalitsusel küsitud mitme ilutulestiku korraldamise luba.

PyroShow OÜ taotles Haapsalu linnavalitsuselt luba teha nii valgussõud, ilutulestikku kui ka muid efekte 25. augustil promenaadil ning 29. ja 30. augustil Losiplatsil. Öösel toimuvate ilutulestike kestus on kaks-kolm minutit.

„25. augustil toimub kuursaalis pulm, mille üks osa on ka ilutulestik, mille korraldamiseks asjaosalised korrektelt linnavalitsusele taotluse esitasid,” ütles Haapsalu aselinnapea Tõnu Parbus. Teised kaks ilutulestikku toimuvad festivali Rock in Haapsalu raames.

Läänemaa loomade varjupaik soovitas lemmikloomaanikil ilutulestiku toimumise ajal loomad siseruumides hoida ja proovida summutada õuest kostvaid teravaid helisid. „Loomadel peaks olema turvaline koht, kuhu varjuda nagu näiteks oma pesa või turvakoht,” saatis varjupaik õpetuse.

Varjupaiga teatel häirivad ootamatud ja valjud helid ühtviisi nii inimesi kui ka loomi. Lisaks valjuhelile on loomadele ohtlikud ka valgussähvatused, põlemise hais ja jäätmed, mis võivad ilutulestikust maha jääda.

KADRI ÕEPA

Väiksem maatükk leidis rentniku

Maa- ja ruumiameti augusti alguses lõppenud Lääne-Nigula ja Lääneranna põllumajandusmaade rendioksjonil tehti pakkumine vaid ühele, kõige väiksemale maatükile.

Üks pakkuja soovis rentida 0,21 hektari suurust Põlluaäre maatükki Jalukse külas hinnaga 31 eurot.

22,4hektarine Kanna maatükk Saare külas ja 15,4hektarine Pargiserva Pürksi külas Noarootsis huvilisi ei leidnud. Lääneranna vallas pakkus maa- ja ruumiamet oksjonil rendiks kümme maatükki kogupindalaga 99,3 hektarit. Pakkumist ei tehtud ühelegi.

LÄÄNE ELU

Kalurid said jäält püügiks toetust

Põllumajanduse registrite ja informatsiooni amet PRIA jagas jääaluse kalapüügi investeerimistoetust, kokku summas 260 553 eurot.

Läänemaalt saab toetust neli kutselist kalurit kokku 26 114 eurot.

Esimest korda kutselistele kaluritele makstava jääaluse kalapüügi arendamise toetusena soovetakse tagada kalurite konkurentsivõime aastaringne järjepidevus rannapiirkondades ja sisevetel, ütles PRIA pressiteate vahendusel ameti toetuste rakendamise osakonna juhataja Merle Juur.

LÄÄNE ELU

Dirhamis on täna suurejooneline kalapidu

Täna toimub Dirhami sadamas Dirhami Kala Vest – kalapüügi-võistlus, kontsert ja palju tegevusi kogu perele.

„Sel aastal on põhirõhk lastel,” ütles üritust korraldava Dirhami kalurite koja juht Mart Vahtel. Tasuta üritusele on tegevusi planeeritud kella 14st kuni hilise õhtuni välja. „See tähendab, et õhuruumi väga ei ole ja tegevust on kõigile.”

Kala Vestil on kalanduse ja meisterdamise õpitoad lastele ning püügivahendite õpituba suurtele. Eraldi õpitoad saab harjutada kalade fileerimist ja kasutamist toidus.

Kalapüügivõistlus Dirhami Kala Vestil aastal 2020. ARVO TARMULA

Austreid tutvustab ja pakub Anti Lepik.

Üritusel teevad Läänemaa vabahtlikud mererpäästjad sadama basseinis päästemonstratsiooni. Korraldatakse paadisõite ja oma varustust näitavad pritsimehed. Lastealal saab hüpata batuudil ja sõita poniga.

„Mõned mängud on muutunud, kui põhimõtted jäävad ikka samaks,” ütles Vahtel. Sel aastal on mängude hulka lisandunud näiteks maastikuorienteerumine.

Peamine atraktsioon on Vahteli sõnul kalapüügivõistlus, kuid populaarne on ka mööduvõtt lutsuviskamises.

Postkontori hoone Posti tn 9 Haapsalus 29. oktoobril 1928.

Orkestri taustal paistavad postimaja varem.

Endise postimaja vaade 29. märtsil 2025.

HEIKI MAGNUS

Marie ja Martin Riimaste.

3 X ERAKOGU

HOONED JA INIMESED

Ühe maja lugu: vana postimaja

Sageli võime majadest mitu korda päevas mööda käia, teadmata aga midagi nende saatusest või nendega seotud inimestest. Nii on see ka Haapsalu sõjaeelse postimajaga.

HEIKI MAGNUS
info@le.ee

Haapsalu sõjaeelne postimaja asus aadressil Posti 9 [praegu Posti 5 – toim]. Paraku hävitas hullunud okupant selle maja, nii nagu hävitas-põletas ta kõikjal Eestimaal pinnal.

Oli 9. juuli 1941... Pärnust oli antud venekeelne käsk lasta õhku Haapsalu postkontor. Suure löhkelaengute jõul lendas sellel päeval osa hoonest, kus asus Haapsalu postkontor; taeva poole. Samuti süüdati Vene piirivalve hoone Sadama tänaval, kus hoiti suurel hulgal laskemoona. Kogu Haapsalu oli mähitud halli suitsuloori ja maaelanikud, kes seda nägid, arvasid, et Haapsalu põletatakse nüüd maha.

Vana asupaik jäi kitsaks

Kuidas aga sai Haapsalu ilusa ja väärilise postimaja? Senine Haapsalu postkontor asus vanalinnas hoones, mida praegu teame Coop vanalinna kauplusena ehk nn Kleinhoffi majas.

Lääne Elu kirjutas 27. oktoobril 1928: „Kümmet aastat tagasi, kui Haapsalu postkontor Kleinhoffi majja asus, kus posti tegevus väike, telefoni töö aga 10 korda vähem oli kui praegu, jätkus ruumi nii postioperatsioonide kui ka telefonikeskjaama jaoks. Aasta-aastalt, tegevuse laienemisega, kerkis üles uute, suuremate ruumide küsimus, mitte toreduse, vaid möödapääsematuse mõttes. Nüüd, lõpuks, on kõigist raskustest üle saadud ja pühapäeval, 28. oktoobril s.a, kell 9 avatakse posti operatsioonid uutes ruumides, Posti tänaval Nr. 9, Laine maja alumisel korral.”

Juba kolm nädalat varem, 6. oktoobril oli Lääne Elu kirjutanud

postkontori uude kohta kolimisest. „1. oktoobrist anti postkontori uued ruumid teedeministriumile majaomaniku hra. Laine poolt üle. Uued ruumid, Posti tänaval, võtavad enda alla terve kahekordse kivimaja, kus aset leiavad post, telegraaf, telefon ja telefonivõrk.”

Telefon ja telegraaf

Inimeste vastu võtmiseks oli postimaja alumisel korrusel suur ruum. Ajalehe hinnangul olid ruumid väga kenad ja avarad. „Ainult telefoni kõnekapi ja telegrammide vastuvõtmise koht asuvad kitsas ruumis, pealegi veel teisel korral, mis tarvitajale arvatavasti ei tundu mugavana,” kirjutas ajaleht.

Lääne Elu lisas veel, et ümberkolimiseks on eel-tööd käimas ja lähemal ajal jääb vana postkontori hoone tühjaks. Uute ruumide eest pidi postkontor maksma aastast üüri 2200 krooni.

Paranenud postiolusid kirjeldades andis ajaleht 27. oktoobril teada, et „elanikkude huvidele vastu tulles, leidis uutes ruumides võimalus ka nimekastide kapi asetamiseks, mille tagajärjel sellest huvitatud elanikud ja asutused iga päev kella 8 kuni kella 22-ni ise oma võtmega isiklikku nimekasti avades, neile kuuluva korrespondentsi kätte võivad saada, ilma et nad kontori teenijaid tüütaks.”

Telefoni keskjaam ühes kõnekappide ja telegraafiga asusid maja teisel korrusel. Kõnekapid olid ajalehe teatel ehitatud nii, et nad hääle peaaegu täiesti summu-

tasid. Teisel korrusel asus samuti telefonivõrgu kantsel.

„Et küll uued ruumid mõnes osas, praeguse tegevuse järgi otsustades, vast liiga lahedad näivad olevat, kuid tegevuse arenemise tempoga arvestades laseb see oletada, et nad niipea kitsaks ei jää,” kirjutas Lääne Elu.

Postiülem Riimaste

Enne teise maailmasõja puhkemist oli Haapsalu postiülemaks Martin Riimaste, kelle sünnist möödus tänavu 3. aprillil 146 aastat.

Riimaste enda perele kuulus uue postkontori kõrval oleva maja Posti 7, kus praegu asub esimesel korrusel Rado restoran. Tol ajal olid maja esimesel korrusel Riimaste abikaasa kellasepäri ja teisel korrusel pere eluruumid.

● Lääne Elu kirjutas 1928. aastal: „1. oktoobrist anti postkontori uued ruumid teedeministriumile majaomaniku hra. Laine poolt üle.”

Lääne Elus leidis 31. märtsil 1939 ära märkimist Riimaste 60. sünnipäev.

Martin Riimaste sündis 1879. aastal Viljandimaal Kabala vallas Kahala külas talupidaja pojana. Hariduse sai ta Olustvere kihelkonnakoolis ja Aleksandri koolis Põltsamaal. Pärast kooli lõpetamist astus ta ametniku abiliseks Tallinna postkontori teenistusse, sealt saadeti peatselt aga Viljandi ametnikuks.

1903. aastal lähetati Riimaste Haapsallu erilise ülesandega, võõrkeelseid telegramme vastu võtta, sest postkontoris polnud enne teda ühtki võõrkeelte oskajat.

Haapsalus teenis Riimaste ametnikuna ja hiljem kontoriülemaks abilisena 1915. aastani. Hiljem töötas ta Rakveres ja Riias, kust pidi Saksa vägede eest põgenema Venemaale. Venemaalt komandeeriti ta Haapsallu, kuid eestimeelse mehena ei saanud temast postkontori ülemat enne kui iseseisvusaja alguses.

„Peale kutsetööd on juubilar agalt osa võtnud seltskonnatööst, olles mitmete seltside ja asutuste asutaja ja organisearija. Haapsallu asudes töötas ainukeses selles aegses Haapsalu eesti seltsis karskusselts „Kunglas”. M. Riimaste on olnud vastastikuse krediitühisuse, laenuhoiutühisuse, tarvitajateühisuse „Ökonoomia”, Haapsalu ühispanga ja kirjastus „Lääne” asutaja liige. Omaavalitsustegelaseks on tegutsenud üle viieteist aasta, olles 1919. aastast peale Haapsalu linnavolikogu liige, volikogu juhataja ja juhataja abi. Praegu on M. Riimaste „Ökonoomia” juhatuse esimees, ühispanga nõukogu esimees ja „Lääne” juhatuse liige, ning Eesti Punase Risti Haapsalu komitee juhatuse liige,” loetles ajaleht Riimaste tegevusi Haapsalus, lisades, et ametnikuna ja inimesena on ta võitnud tuldise lugupidamise.

Lisaks postimaja juhtimisele oli Martin Riimastel suur roll Läänemaa kaubandusvõrgu loomisel. Ta juhtis 20 aastat (1919–1939) 1911. aastal loodud Tarvitajate Ühisust „Ökonoomia”, millel oli mitu harukauplust, näiteks Taebla, Palivere, Ridala jt.

Riimaste kuulus ka 1925. aastal Haapsalus asutatud Lääne noortekotkaste ja kodutütarde sõprade kogu liikmete hulka, olles valitud selle revisjonitoimkonda.

Postiülemena pööras Riimaste tähelepanu ka posti ajaloo-

le. 5. augustil 1938 andis Lääne Elu teada, et Haapsalu postkontori ülemal Martin Riimastel valmis suurem ajalooline uurimus Läänemaa postiolude arenemisest. „Teos on esimene sellegaadne teos Eestis, käsitades põhjalikult postiolude arengut 1500. aastast alates kuni okupatsioonijärgse lõpuni. Teos koosneb kahest suurest köitest, moodustades 1200-leheküljelise terviku. Raamatud on rikkalikult illustreeritud originaalülesvõtetega, joonistega, vanade postmarkide ja rahade piltidega, mida autoril on õnnestunud Läänemaa koguda. M. Riimaste on teose koostamisel tööd teinud 5 aastat. Käsikirjalised raamatud saadab autor allhoidmiseks postimuuseumi Tallinna.”

Riimaste pälvis oma tegevuse eest ka Eesti Punase Risti III klassi teenetemärgi ja Valgetähe V klassi teenetemärgi.

Riimaste perel oli Martna valas ka igati kaasajastatud talukoht, kahekordne elumaja, kõrvalhooned, tehnika jm vajalik ühes abilistega. Okupatsiooni saadud oskas pere end oskuslikult varjata, peagi talust „vabaneda” ning elada vaikselt ja tagasihoidlikult. Okupatsiooni alguseks oli Martin Riimaste juba üle 60 aasta vana, tema abikaasa Marie jätkas töötamist kellasepana ja sama teed läks ka üks nende lastest, tütar Ainna.

Martin Riimaste lahkus meie hulgast pika ja raske haiguse järel 5. veebruaril 1963.

Majaomanik Laine

Majaosa, kuhu kolis postkontor, kuulus aga Haapsalu ärimehele ja seltskonnategelasele, kaugesõidukaptenile Eduard Lainele. Eduard Laine 50. sünnipäeva

puhul kirjutasid temast nii Lääne Elu kui ka Päevaleht.

Ajaleheartiklites selgub, et Laine sündis 13. oktoobril 1889. aastal Saaremaal talupidaja pojana. Ta õppis Kaarma seminaris ja läks 15aastasena merele, sõites kaua aega reisilaeval „Rossija” Ameerika ja Liibavi vahel.

1910–1912 õppis Laine Kuresaare merekoolis ja hiljem Helsingis, kus omandas kaugesõidukapteni diplomi. Maailmasõja ajal teenis transportlaeval „Buk” tüürimehena ja hiljem komandörina.

Eesti iseseisvuse algpäevil nimetati Laine teenistusse Haapsalu sadama kapteni abina. 1931. aastani töötas ta Haapsalu sadama kaptenina ja tolliülemaks abina. Hiljem tegutses Laine kohapeal Balti Päästeseltsi rannasõiduliinide esindajana, meremeestekodu esindajana jms.

„Viimasel ajal on teotsenud ärialal. Kauaaegne Haapsalu linnavolinik ja linna revisjonikomisjoni liige,” seisis Lääne Elus. Päevaleht täpsustas, et Laine töötas õlikaubanduse alal.

1944. aasta 30. detsembril arreteeriti Laine Haapsalus Posti 5 majas ning talle mõisteti viis aastat vangistust. 9. jaanuaril 1957 andis Kanadas ilmuv väliseestlaste ajaleht Vaba Eestlane teada, et 13. oktoobril 1956 suri Pärnus üks tuntumaid Haapsalu endisi kaupmehi, Haapsalu jahtklubi juhatusel ja endine Haapsalu linnavolinik Eduard Laine. Tema abikaasa Elisabet (5. jaanuar 1900 – 9. oktoober 1952) oli surnud mõne aasta eest Rootsis.

Lainede 1921. aastal Haapsalus sündinud tütar Aino, kes kandis pärast abiellumist perekonnanime Linnaks, tegutses 1973. aastani Kanadas arstina ning suri 1975. aastal Torontos.

● MUINASJUTUNÄITUS

Haapsallu jõudis tükike Lääne-Aafrikat

Haapsalu lasteraamatukogus valitses kolmapäeval tõeline Paabeli segadus: vaheldumisi kõlasid seal prantsuse, soome, eesti ja Lääne-Aafrikas kõneldav mina keel.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

„Just algas,” ütles Haapsalu lasteraamatukoguhoidja Krista Kumberg kell 11 kolmapäeva hommikul. „See näitus saab kindlasti Paabeli segaduse auhinna.”

Raamatukogu seintel rippusid kirevad kangad otse Benini turult. Ruum oli Aafrika teemal näituse avamisele tulnud mudilasi tuubil täis ja pudenes kogu aeg juurde. Soome kirjanik Katri Tapola oli Lääne-Aafrika muinasjutuvestja Aristide Adandete just lastega tuttavaks teinud. Muinasjutuvestja prantsuskeelsele tervitusele vastas toatäis lapsi rõõmsalt „Bonjour!” ja siis helistas Tapola kellukest.

„See on muinasjutukelluke Aafrikast,” selgitas kunstnik Kertu Sillaste. „Kui kelluke heliseb, siis tuleb olla hiirvaikselt ja siis tuleb kohe muinasjutt.”

Jutustas pikemaks

Alustanud muinaslugu kilpkonnast ja taevapeost prantsuse keeles, läks Adandete sujuvalt üle Lääne-Aafrikas Beninis kõneldavale mina keelele. Lõpuks luges Sillaste muinasloo lastele ette ka eesti keeles, et need aru saaksid. Tõsi küll, eestikeelne oli palju lühem kui mina keeles jutustatu. „See näitab, mida osav jutustaja looga teeb: jutustab poole pikemaks,” ütles Sillaste.

Benini muinasjutud kõlasidki vaheldumisi eesti, mina ja prantsuse keeles. „Peale prantsuse keele kõneldakse Beninis palju eri keeli, üle 60 keele,” ütles Tapola. „Igas piirkonnas räägitakse oma keelt.” Eesti keelest palju suurema kõnelejate arvuga mina keel on üks nende seast. Kuigi seda räägitakse seal emakeelena, ei ole selles keeles raamatuid kirjutatud ja lugema õpivad Benini lapsed hoopis prantsuse keeles.

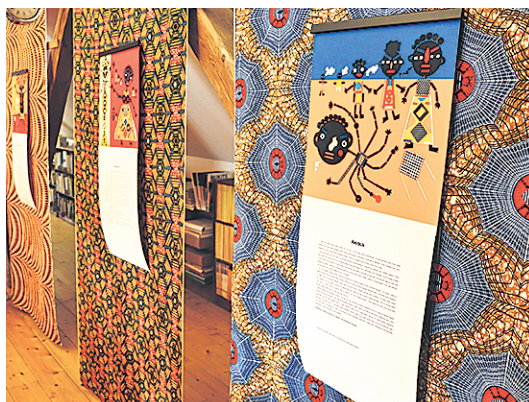
Just minakeelseid muinasjutte koguski Adandete ja pani need kirja. Need lood ühendavadki kolme Haapsalu lasteraamatukogus näituse avanud külalist. Adandete kogus lugusid, mida ei ole kunagi varem üles kirju-

Kirjanik Kertu Sillaste (vasakul), jutustaja Aristide Adandete ja kirjanik Katri Tapola.

Raamatukogu oli lapsi tuubil täis.

Kangasiilud Aafrika turult.

Aafrika teemal näitus

- Aafrika kangad ja illustreeritud muinasjutud.
- Katri Tapola (Soome), Kertu Sillaste (Eesti) ja Aristide Adandete (Lääne-Aafrika).
- Haapsalu lasteraamatukogus 4. oktoobrini.
- Katri Tapola on Soome kirjanik, kes on avaldanud mitukümneid teoste lastele ja täiskasvanutele.

ALLIKAS: HAAPSALU
LASTERAAMATUKOGU

tatud. Prantsuse keele vahendusel tõlkis Tapola need soome keelde. Sillaste joonistas pildid, et lood saaksid Soomes raamatuna ilmuda. „Benini muinasjutu jutustatuna mina keeles, kirja pandud prantsuse keeles, tõlgitud soome keelde,” võttis Kumberg kokku.

Raamatu teemal näitus

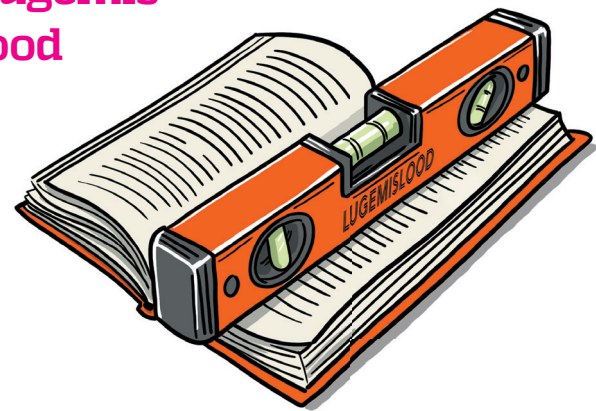
Seni veel ilmunud muinasjutukogumiku teemal koostas Sillaste näituse, mis tõi Haapsallu tükike Aafrikat: puuvillased kirevad kangad, Sillaste illustatsioonid

ja Aafrika muinaslood, mis on tõlgitud spetsiaalselt näituse jaoks ka eesti keelde.

Näitus oli väljas Soomes ja Haapsallu jõudis see Sillaste kaudu. „Ta küisis, ka oleme huvitatud,” ütles Kumberg. „Muidugi olime huvitatud, aga esialgu ei olnud mul aimugi, et see nii ilus on: astud sisse ja oledki Aafrikas.”

Iga kangasiilule kinnitatud illustreeritud muinasloo lõpus on õpetussõnad. „Aafrikas on muinasjutud väga-väga tähtsad, need ühendavad ja õpetavad inimesi,” ütles Adandete.

Lugemis-lood

Paras padrik

Kui Taebla kooli direktor Jaanus Mägi ütleb, et peale kohustusliku kirjanduse polnud tal koolipõlves aega suurt midagi lugeda, siis mõtleb ta seda tõsiselt. Lõpetanud Kaarma 8-klassilise kooli, astus ta 16aastase koolipoisina samas koolis klassi ette, andis tunnid ning sõitis siis bussiga Kuressaarde õhtukeskkooli, kus tunnid algasid pool viis ja kestsid poole kaheteistkümmeni öösel.

Ometi on just sellest ajast raamat, mis jäi meelde. Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õigus” läks hinge ja mitte ainult. „Sellest ma ikkagi vaimustusin väga, lugesin põhjalikult ja kiindumusega,” ütleb Mägi.

Teda paelus tolle aja eluolu. Andresele ja Pearule tundis ta vaheldumisi kaasa: et kumb seekord alla jääb. „Kahju oli mul mõlemast,” ütleb Mägi.

Tolstoi „Sõda ja rahu” seevastu oli nii tüütu, et Mägi andis alla. Lehekülgede kaupa tihedas kirjas joonealust teksti, prantsuskeelsete fraaside tõlget – selles padrikus rünnata... mis liig, see liig. „Seda ei suutnud ma lugeda,” ütleb ta.

Võttis sisukokkuvõtte, esitas nõutud kirjandi ja sai nelja, nagu oleks läbi töötanud Pierre Bayardi essee sellest, kuidas rääkida raamatutest, mida me pole lugenud. Mis oli muidugi võimatu, sest küllap maadles ka tulevane Pariisi ülikooli professor toona veel kohustusliku kirjandusega, üritades tihedas padrikus õiget teed leida.

Lugema õppis Mägi esimeses klassis. „Seda ma tean, et enne kooli ma ei lugenud,” ütleb ta. Kui teda uskuda, siis ega suurt hilemgi. Kohustusliku kirjanduse läbis ta lehmakarjas olles. Sealt külalastega mängima ei pääsenud. Sundseis: hoiad loomadel silma peal ja loed sunduslikku raamatut. Nii et loetud see on, aga „Tõde ja õiguseni” ükski ei küündinud. On meelest maha läinud.

Kui teen Mäele ettepaneku raamatutest rääkida, arvabki ta, et ega sest midagi välja tule. Ometi kostab juba mõne minuti pärast telefonist krabistamist ja kobinat. Mägi otsib öökapist teost, mille poeg talle kinkis. „Vaata see oli küll hea raamat. See mulle meeldis. Kus ma ta ometi pistsin,” ütleb ta.

Raamatutega ju kord juba on nii, et need on üks paras padrik. Kui piirduda Bayardi klassifikatsiooniga, siis moodustub see kuulnud, lehitsetud, unustatud ja tundmatutest teostest. Aga on ju ka veel loetud teosed ja lugemata teosed. Ja lõpuks ka kadunud teosed, neid leidub igauhe raamatukogus.

Kuigi Mägi kordab, et suurt ta ei loe, ümbritseb teda kodus riitlite kaupa raamatuid ja öökappki on neid pungil täis. Miks küll? Elementaarne: tema abikaasa on eesti keele ja kirjanduse õpetaja.

Abikaasa öökapi peal on Kristiina Ehini „Südametammide taga” – eesti uue ilukirjandus, aga Mäe öökapp on Mäe öökapp. Krabin jätkub. Krabina vahele pikib Mägi pealkirju, teoseid klassifitseerides. Üle 300 lehekülje paksune „Suur anekdoodiraamat” – aeg-ajalt lehitsetav teos. Jaak Aru „Alla 65 keelatud” – lehitsetud teos. Lehitsetavate alla kuuluvad ka Eesti Looduse aastaraamatud „Lehed ja tähed” – ilmusid need aastatel 2003–2014 ja kulusid füüsiliselt Mäele marjaks ära.

Agajätkakem. Giles Whitelli „Spioonide sild” – alustatud teos. „Tõsilugu külma sõja ajast,” ütleb Mägi. „Eks ma loengi rohkem populaarteaduslikku. Mind on eluaeg paelunud teaduse lugu.”

Mark Stevensoni „Optimisti teekond tulevikku” ja Richard Paneki „Neli protsenti universumist” – loetud teosed salapärasest tumeainest ja sellest, kuidas nanotehnoloogia pöörab elu pea peale, masinad muutuvad sõbralikuks ning internetist saab labor. Mõlemad Imelise Teaduse sarjast.

Mägi räägib raamatutest, krabin telefonis kestab. Kuhu see poja kingitud teos, väga hea lugemine maailmast ja selle nüanssidest ometi sai? Lõpetame kõne, Mägi lubab edasi otsida.

Poole tunni pärast saabub sõnum: „Ei leidnudki üles!” Nii on.

KAIE ILVES

KEELETARK

Petab kotist raha ja jätab kõhu tühjaks

Sel nädalavahetusel on Haapsalu kodukohvikute päevad.

Kohvijoomisesse pole aga alati positiivselt suhtunud. Otto Wilhelm Masing kirjutas 1825. aastal Marahva Näddala-Lehhes, kuidas kohvijoomisest mingit kasu ei tule, vaid kohv „Rahha kottist petab, ja kõhtu tühjaks jättab. Meie essiwannemad ei teadnud sedda tühja asja ilmas ollewat, ja ellasis ilma temmata wägga priskeste”.

Masing nimetas kohvi lakeks, mis tervist vähendab, rammu kaotab ja naisterahva krapiks (keele-

kandjaks) muudab. Igal juhul seda Masingu meelest laket jõi Prantsuse filosoof Voltaire rohkem kui 50 tassi päevas.

Meie 19. sajandi kokaraamatutes leidub soovitusi, kuidas kohvi juua. Näiteks 1883. aasta Mai Reiwelti kokaraamatus kirjutatakse, et „Kohwi juuakse hommiku vara ja päälle lõunesöögi, kas kohe ehk 2 kunni 3 tundi hiljem”. Autori meelest tuleks kohviga olla ettevaatlik: „Kohwi joomine ei ole mitte kõigile kasulik, vaid mitmele kahjulik; iseäranis

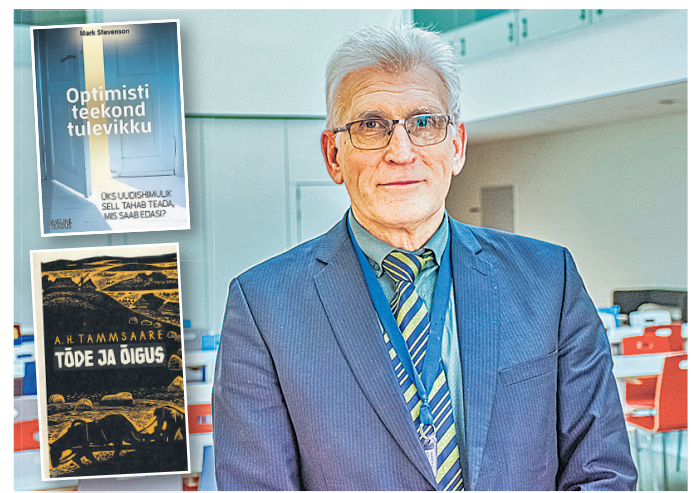
neile, kes loomu poolest ergud on, toob tema enam kahju kui kasu. Sellepärast on hää, kui kohvile juues rohkesti piima ehk koort sisse segatakse. Lastele ärgu antku vanemad ilmaski kanget kohvi, vaid valagu suurem osa piima, kui kohvi.” Jaan Koor aga soovitas 1889. aasta kokaraamatus kohvi kõrvale võtta värsket saia ja värsket või. Muide, Londoni kohvikutes serveeriti 17. sajandil teinekord kohvi sinepiga.

Millal jõudsid kohvikud Eestisse? Teadaolevalt avati esime-

ne kohvimaja Narvas juba 1697. aastal. Haapsalu vanimad kohvi- ja teejoomise kohad olid Asta Veenpere artikli „Haapsalu pagarid ja kohvikud” põhjal „võõras-temajad – kunagisel Turuplatsil asunud St. Petersburg ja hotelliseltsimaja Salon”.

Sõna „kohvik” tuli aga kasutusele kirjandusrühmituse Siuru loomisega ja sõna välmija on Artur Adsoni väitel Konrad Mägi. Varemalt öeldi „kohvimaja” või siis „kaffee”.

MONIKA UNDO

Jaanus Mägi.

MALLE-LIISA RAIGLA

● MÄNGUMEISTER

Haapsallase mängud on jõudnud huvilisteni kolmes maailmajaos

Haapsalus tegutsev laua- ja kaardimängude autor Meelis Looveer on aastate jooksul välja mõelnud ligi 40 mängu, millest mõni on jõudnud huvilisteni isegi nii kaugetes paikades nagu Hiina ja Kanada.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

Viimased kuus aastat Haapsalus elanud 49aastane Meelis Looveeri sõnul on tal alati olnud huvi lauamängude vastu. Lapsepõlves mängis ta Monopoli, malet ja kabet, käis isegi kaberingis.

„Esimese arvuti sain alles 17aastasena ja mingi perioodil pakkusid väga huvi arvutimängud,” rääkis Looveer. Ta proovis toona kätt ka arvutimängudele tasemeid kujundades.

„Hiljem täiskasvanuna töötasin mingil ajal ehituse vallas, müüsin värve ja parketti ning hakkasin vaikselt vaatama, millega võiks ise veel tegeleda. Nägin, et poodides on lauamängude valik kesine,” rääkis Looveer. Ta hakkas internetis asja uurima ja avastas, kui põnev lauamängude maailm tegelikult on. „Et nende puhul pööratakse ka visuaalsele poolele palju tähelepanu.”

„Mäng peab ise muidugi ka hea olema,” lisas ta. „Siis hakkasin vaikselt lauamänge Eestisse tooma. Sain mõne tellimuse ja umbes paarikümne kaupa tõin. Neist tekkis mul väike ladu.”

Esimene mäng oli kommipakis

„Ühel perioodil oli nii, et mul oli parajasti lapsepuhkus ja tekkis palju vaba aega. Sain lisaks tööd Brain Gamesis [Läti lauamängumüüja ja -kirjastaja, kelle kaubamärki all tegutsevad poed on ka Eestis – toim] ja hakkasin aina rohkem mängima. Siis hakkasid endal esimesed mänguideed tulema,” ütles Looveer.

See oli veidi enam kui 15 aasta eest, kui ta pakkus üht kaardimängu ideed Kalevile. Magusatootja haaras mõttest kinni ja Looveer kirjastas ise kaardimängu, mis jõudis jõulude ajal Kalevi kommipakkidesse. „Siis läks lumepall veerema.”

Praeguseks on ta loonud ligi 40 mängu, mis on ühel või teisel moel turule jõudnud. „Kas eraldi mänguna poeletile või on olnud siis nii-öelda reklaammängud, näiteks Nestele ja Elronile,” rääkis Looveer. „Lisaks on tehtud lauamänge filmide põhjal: „Eia jõulud Tondikakul” ja „Vanamehe mäng”.”

Enamasti on reklaammängud kas kaardi- või peresõbralikud lauamängud. Isegi kui reklaammänguks mõeldud lauamängu puhul on tellijal huvi mõne lihtsa „veereta ja käi” tüüpi mängu vastu, üritab Looveer sinna mõne põneva nõksu lisada. „Proovin teha midagi uue nurga alt. Näiteks mõnes mängus on täringud hoopis nupud. Või püüan mõne muu sellise natuke originaalse idee sinna panna.”

Katsetamine võtab kaua

„Mul on tegelikult meeletult iga-
suguseid mängude prototüüpe, ka keerulisemaid strateegiamänge, mis ootavad oma aega ja võibolla ei jõuagi kunagi kuhugi,” lausus Looveer. Selliseid prototüüpe võib tal oma sõnul olla sadakond. „Olen mõne kindlasti aja jooksul ka ära visanud. Kui näen, et mõni mäng üldse ei tööta, siis viskan selle ikka minema.”

Kas üks lauamängu prototüüp on mängijateni jõudmiseks piisavalt hea, nõuab katsetamist. Looveer katsetab mänge tuttavate ja pereringis.

„Palju mänge ei jõua isegi minust endast kaugemale. Kaardi- ja peredele mõeldud lauamängudega on kogu protsess palju lihtsam. Suurel strateegialauamängul võtab katsetamine nii palju aega, et aega ja ka inimesi leida on hästi raske,” lausus Looveer.

Kui mõne kaardimängu tegemiseks võib ideest turule jõudmiseni kuluda paar kuud, siis keerulisemate lauamängude puhul võib aega minna kuni aasta. Lihtsamate lauamängude loomine jääb aja mõttes sinna vahepeale.

Kuna mängu katsetamine on kõige aeganõudvam osa mängu arendamisel, tuleb selle etapini jõuda Looveeri sõnul võimalikult kiiresti. „Vahest hakkab mõni idee niimoodi „kiusama”, et ma mängin mõne päeva seda oma peas läbi ja teen siis hästi kiiresti prototüübi valmis. Prindin näiteks mingisuguse kaardi või isegi sodin käsitsi midagi valmis, et saaksin võimalikult kiiresti ja odavalt seda testima hakata.”

Meelis Looveer ütles, et kui keegi on huvitatud uute mänguprototüüpide katsetamisest, võib temaga üher

„Kui prototüüp on valmis, siis hakkab peale mängu muutmise ja täiustamise ja see on keerulisem.” Looveeri sõnul on tähtis proovida mängu teiste inimestega, et saada tagasisidet: „Ise katsetades ei saa paljustki aru.”

Praegu on tal käsil ühe uue laua- ja ühe kaardimängu tõsisem katsetamine. „Ühe puhul neist sain juba aru, et peab seda mängu muutma,” rääkis Looveer.

Mängud ka välisurul

Mõnd enda loodud mängu turundab Looveer ise ja neid saab soetada lisaks internetipoodidele Eestis ka mõnes raamatuvõi mängupoes. „Haapsalus on suveperioodil väga hea müüa näiteks kaupluses Ehe ja Ehtne,” märgib ta.

Mitme välisurule jõudnud mängu puhul on Looveer müünud õigused neil turgudel aga mängukirjastajatele. „Need on suhteliselt suured kirjastajad. Näiteks Granna on üks suuremaid Poolas ja Abacusspiele Saksamaal,” rääkis ta.

Välisurule läinud mängud on ilmunud eri keeltes. Looveeri mängud on jõudnud lisaks Euroo-

pa riikidele ka näiteks Hiinasse ja Kanadasse.

Välisriigi kirjastajani jõudmine võib olla erinev. „Näiteks Tuhkatrinni mängu käisin Hessenis näitamas ja kogu protsess võttis mitu head aastat aega,” lausus Looveer. Mõnele kirjastajale tuleb saata aga oma ettepanek e-kirjaga ja lisada sellele mängu prototüübi aluseks olevad elektroonilised failid.

„Mõni kirjastaja isegi prindib need ise välja ja proovib mängida,” ütles ta. Lätlaste ettevõttega Brain Games on olnud Looveeril suhelda lihtsam, sest nemad tegutsevad naaberriigis.

Kui näiteks mõne populaarse videomängu arendaja on fännide seas staari staatuses, siis kuidas on lood lauamänguloojatega? „On läinud üldiselt selles suunas, et isegi suured kirjastajad panevad karbi esikaanele autori nime. Lauamängumaaile maski on staare, aga nad on ikka lauamänguhuviliste kogukonna staarid. Kes lauamänge ei mängi, need neid nimesid ei tea,” vastas Looveer.

Looveeriga on huvilised samuti interneti vahendusel välisriikidest ühendust võtnud. „Olen andnud mõne intervjuu väikestele lauamängublogidele.”

Looveeri enda kirjastatud ja Eestis müügil olevate mängude tootmise organiseerib ta ise, sest nii on tulusam. „Kaardimänge on üldiselt odavam toota Poo-

las. Graafika on samas kujundanud Eesti kunstnikud. Suuremad lauamängud on mul tehtud üldiselt Eesti trükikodades, sest nende kogused on natuke väiksemad ja neid on seega siin odavam teha,” rääkis ta.

Eestis lauamängutegijaid just üleliia tema sõnul pole. „Inimesi, kes on teinud viis või enam lauamängu, võib vast lugeda kokku ühe käe sõrmedel. Tegijaid võiks olla rohkem,” ütles Looveer. Ta lisas, et näiteks Lätis on lauamängutegijaid rohkem ja selle põhjus võib olla, et seal tegutseb tuntud kohalik mängukirjastaja Brain Games.

Mängivad ka täiskasvanud

Eestlaste huvi lauamängude vastu on Looveeri hinnangul viimase 15 aastaga kasvanud.

„Kui alustasin, tundsin Tallinna piirkonnas vast pooli lauamänguhuvilisi. Praeguseks on huviliste arv kasvanud hullumeelselt,” rääkis ta.

„Haapsalus samas huvi nii palju ei ole. Oleme ent asutanud Haapsalu lauamängurite klubi. Maksimaalne mängijate arv ühel õhtul oli kuus, aga muidu see nii aktiivne pole,” nentis ta ja avaldas lootust, et ehk lisandub pärast artikli ilmumist klubisse uusi liikmeid.

Lauamänguhuvi suurenemine täiskasvanute hulgas on Looveeri hinnangul tulnud uue, peale kasvanud põlvkonna arvelt. „Juur-

Välisurule jõudnud mängud.

dust võtta.

2 X JUHAN HEPNER

de on tulnud lauamängupoode ja nad teevad reklaami. Kui üks seltskond leiab midagi põnevat, siis räägivad nad ka oma tuttavatele. Suust suhu reklaam ongi kõige parem.”

Kui jätta kõrvale Looveeri enda tehtud mängud, siis millised lauamängud on tema isiklikud lemmikud? „Põnevad strateegiamängud. Näiteks Ark Nova, mis on loomaia ehitamise mäng, aga võtab algajatel ehk umbes neli tundi aega mängimiseks. Siis on eesti keeles olemas mäng „Tiivulised”, mida soovitatakse väga. Võibolla „Stone Age”, lauamäng, kus tuleb juhtida kiviaegset hõimu. Tegelikult on lemmikuid palju,” lausus Looveer.

Mängu valik sõltub ka seltskonnast. „Peab mõtlema, et mis neile võiks meeldida, ja vahel paned sellega ka puusse. Eks ma üldiselt oskan valida, mis on olukorraks sobiv mäng,” ütles Looveer.

Ühe lauamängu teeb tema sõnul huvitavaks see, kui hästi on selle mängumehaanika kokku pandud. „See, et kui teed mängides õige otsuse, siis lähebki hästi ja kui vahel läheb midagi aia taha, siis sellepärast, et oled teinud vale otsuse.”

Huvitavaks teeb mängu ka mängijate vastastikmõju. „Mõnikord

on sedagi, et saab natuke käru keerata ja vastaselt näiteks midagi ära võtta. Paljudele ei meeldi see, aga see on samuti osa mängu ilust,” rääkis Looveer.

Teeb ka muud

Varem Tallinnas ja Turbas elanud Looveeri praegune tööelu keerleb praegu suuresti ümber mängude. „Teen reklaammänge, müün oma mängu ning ka nuppe ja täringuid, käin noortekeskustes ja koolides üritusi korraldamas,” ütles Looveer.

● „Kui teed mängides õige otsuse, siis lähebki hästi ja kui vahel läheb midagi aia taha, siis sellepärast, et oled teinud vale otsuse.”

Ta on vahepeal teinud muidki töid. „Elu on rahulik, aga sellega miljonäriks ei saa. Eelmisel aastal olin näiteks Martna koolis ettevõtlusõpetaja. Üle-eelmisel aastal tegin igal nädalal lauamänguringi mitmes kohas, näiteks Wiedemanni tänava noortekeskuses ja Viigi koolis.”

Lisaks lau- ja kaardimängude tegemisele on Meelis Looveer viimasel ajal kirjutanud jutte ja luuletusi. Tema enda sõnul on need läinud pigem sahtlisse, aga on ka mõni erand. Munitsipaal-lehe Saku Sõnumid ja Saku val-laraamatukogu tänavusel jutu-

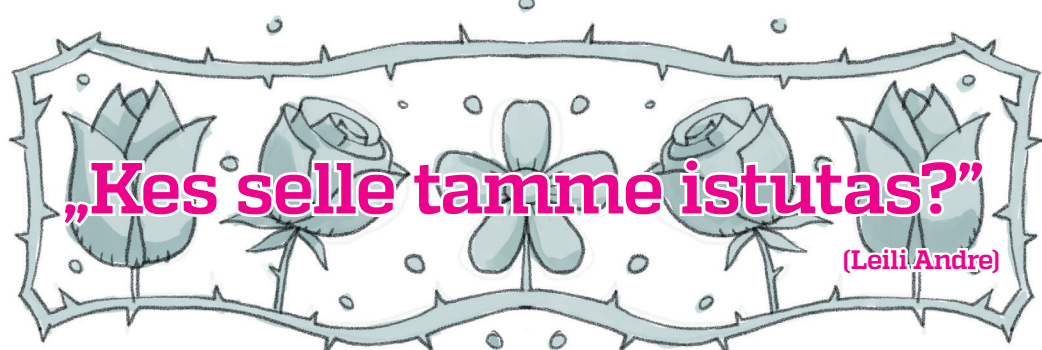
Meelis Looveeri välisturgudele jõudnud mängud

- 2011 „Kes keda sööb?” (Tšehhi ja Poolas)
- 2013 „Om nom nom” (Läti, Prantsusmaa, Poola ja Kanada; võitis 2014. aastal lauamänguauhinna The Imagination Gaming UK Games EXPO Players Choice Silver Award)
- 2013 „Mmm juust” (Saksamaa, Leedu, Tšehhi, Venemaa, Hiina ja Jaapan)
- 2014 „Tark mees taskus” (Saksamaa, Poola)
- 2020 „Tuhkatriinu” (Poolas, Kanadas, Itaalias; võitis 2020. aastal Poola lastemängude auhinna Zabawka Roku)

ALLIKAS: [HTTPS://WWW.GOLDMERK.EE/ET/P/LUDOGRAAFIA](https://www.goldmerk.ee/ET/P/LUDOGRAAFIA)

võistlusel sai ta teise koha looga „Droonid”. Paar aastat tagasi sai ta samuti teise koha Haapsalu õudus- ja fantaasiafilmide festivali jutuvõistlusel kirjatükiga „Õpekalüps”. „Nii et neid jutte on ikka natuke ilmunud,” mainis ta.

Küsin intervjuu lõpus Looveeri käest et, kui ta saaks kõrvale heita ajanappuse ja ärilooget, siis millise mängu sooviks ta avaldada? „Ma ei teagi. Kuna põnevaid prototüüpe on nii palju, siis valiks ilmselt olemasolevatest mõned paremad välja.”

AIDI VALLIK
hobiaednik

30. osa

Siilkübarate rõõm

Mul on siilkübaratega omapärane armastuse ja vihkamise suhe. Ma sulan ja heldin, kui nad suve teisel poolel peenras oma armsad suured erksavärvilised õied avavad ja ma ei väsi imetlemast, kui elegantselt õõtsuvad need õied pikka-de paljaste õievarte otsas lehestiku kohal – mõnikord isegi lausa 90 cm kõrgusel, vajamata seejuures mingit toetamist. Ning ma peaaegu et katkun omal juuksed peast, kui jälle selgub, et üks või teine siilkübarapuhmas hakkab hääbuma ja vajab noorendamist – sest jagamise ning ümberistutamise kaasnab siilkübarate puhul tihti komplikatsioonid.

Siilkübarad on võrdlemisi väikese liikide arvuga taimeperekond *Echinacea*. Siilkübarate nimi on pärit kreeka keelest, kus *ekhinós* tähendab siili, ja üks olegi siilkübarate õiesüda siili moodi okaskarvaline.

Sellesse perekonda kuuluvad 9 liiki on kõik pärit Põhja-Ameerika lõuna- ja idaosast. Neist liikidest meile kõige tuntum on punane siilkübar, *Echinacea purpurea*, mis varasematel aegadel kandis hoopis nime *Rudbeckia purpurea*, sellele vastavalt eesti keeles punane päevakübar, mis põhjustab siimaani mõningaid arusaamatusi, eriti sotsiaalmeedia taimegruppides toimuvates mõttevahetustes. Tänapäevane taimegeneetika näitab aga kindlalt lille kuuluvust siilkübarate, mitte päevakübarate perekonda, ja üks uute teadmis-tega tuleb lihtsalt leppida.

Peale punase siilkübara kasvatatakse aedades ilu- või ravimtaimena veel ka ahtalehist siilkübarat (*Echinacea angustifolia*), kahkjat siilkübarat (*Echinacea pallida*) ja kollast päevakübarat (*Echinacea paradoxa*). Suurim dekoratiivne väärtus ilu-aiaanduses on aga ikkagi punase siilkübara sortidel, mida on palju – ning kõik need on äärmiselt kasvatamisväärsed.

Punase siilkübara sordid võivad olla väga erineva kasvukõrgusega (30–110 cm) ja väga erinevat värvi õitega (valged, kollased, roosad, oranžid, punased, isegi rohelised). Siilkübara sortide õite suurus on samuti väga erinev, varieerudes madalakasvuliste sortide umbes 7 cm ja kõrgete isegi kuni 15 cm vahel. Sorte on nii liht- kui ka täidisõielisi ning nende täidisõieliste õied võivad veel omakorda olla väga erimiseliselt huvitavaid ja kaunid.

Kui nad millalgi umbes juulikuus järe-mööda õide puhkema hakkavad, siis on see värvide ja vormide pidu tööpoolest vaatamist väärt. Nad meelita-vad enda juurde rohkesti liblikaid ja mesimumme ning õitsevad kaua! Ühel taimel püsivad õied kuu aega ja isegi kauem, ning kui kombineerida varem ja hiljem puhkevaid sorte, võime oma lillepeenras nautida siilkübarate õitsemist juulist kuni oktoobrini välja. Siilkübarate õied on ka imehead ja kauasäilivad lõikelilled, mis püsivad toas vaasis kenad umbes kümme päeva.

Siilkübarad on päikeselilled – see tähendab, et nende kasvukoht peaks kindlasti olema täispäikseline ja avatud. Näiteks kusagil suure põõsa külje all olla siilkübarale ei meeldi ja ta ei kannata ka, kui mõni kõrval kasvav lopsakas püsiliil talle peale kipub vajuma. Kui me sellise olukorra tekkimise maha magame, siis võib siilkübar juba ühe hooajaga hääbuda ja surra. Siilkübarad on sordist olenevalt ka rohkem või vähem niiskustundlikud, mistõttu mina oma raskest savimullal olen neile istutades igaks juhuks veidike liiva juurte alla kallanud ja ka natuke tuhka lisanud, sest neile meeldib pigem leeliselisem kui happelisem pinnas.

Siilkübara ideaalkoht asub niisiis lageda päikese käes õrna leeliselise reaktsiooniga huumusrikkal, rammusal liivasegusel kobedal kergel mullal, millesse niiskus seisma ei jää. Tema naabriteks sobivad püstise kasvukujuga püsiliilled (näiteks mettalsveidi) või kompaktsed põõsakesed, mis talle liiga ligi ei vaju. Ta talub pööda hästi, aga niis-

Punane siilkübar.

KEKKILA.FI

kust halvasti, ja tänavune sajune suvi pole talle tegelikult üldse meeltnööda. Ma enda omade pealt vaatan, et nad õitsevad ju praegu küll, aga mitte nii rohkelt ja võimsalt kui paaril eelneval, põuasel suvel. Üks sort, mille olin mingil praegu taipamatul põhjusel istutanud põõsamarana kõrvale, on mustaks mädanenud ja oma elutegevuse lõpetanud, aga õnneks kasvab see sort mul tihes teises kohas veel.

Küll aga on ilma erilise nähtava põhjuse-taas välja läinud need siilkübarad, mida eelmisel aastal noorendamise eesmärgil jagasin, et mitte neist ilma jääda. Hahaa! See on nüüd minu ja siilkübara keerulise suhte vihkamise pool. Asi on selles, et hoolimata kogu ilust on siilkübarad lühiealised püsikud, mille eluiga on neli-viis aastat. Viieandal või kuuendal talvel saab nende elu lihtsalt läbi ja kevadel nad enam ei tärka. Seega peaks nende puhmaid igal neljandal kasvuaastal jagamise teel noorendama. Olgu. Aga ükski tark raamat ei räägi sellest sõnagi, et nende jagamise teel saadud noortaimede kasvamaminek on nii valuline ja suhteliselt madala õnnestumisprotsendiga protsess! Mul vahel on see siiski õnnestunud, aga enamasti mitte, näiteks nagu need eelmiselgi kevadel tükeldatud noortaimed. Nad ei kasvanud terve suve jooksul kuigi märkimisväärselt, kuid talvituma minnes ja kevadel hange alt välja sulades olid ikkagi elus. Umbes jaanipäevaks siiski enam mitte. Ja ma ei tea, kui võrd ma saan selles süüdistada tänavust märga suve, sest ka mu varasemate aastate katsed vanu siilkübaraid noorendada pole olnud eriti edukad, kuigi, tõsi, mõni neist noortaimedest on ikka seni ellu jäänud.

Võibolla sellega on seletatav ka siilkübarate veidi kõrgem hind muude püsiliilledega võrreldes ning väiksem esindatus taimemüügipildidel ja aianduspoodides. Äkki ongi nende paljudamine keeruline ka professionaalidele. Ja kindlasti sõltub palju konkreetsest sordist.

Punane siilkübar, kui kasvatada tema liiki, mitte sorte, on tuntud ja armastatud ravimtaim. Tema umbes augusti algul korjatud õitest ja lehtedest tehakse alkoholis tõmmata lastes tinktuure, mis suurendavad organismi immuunsust haigustekitajate suhtes, võitlevad viirustega, parandavad paiseid, mädaseid haavu ja vistrikke. Punast siilkübarat ravieesmärgil teena pole mõtet juua, sest suurem osa tema väärt toimeaineid vabanevad taimekudedest just alkoholis seistes.

Niimoodi siis nende siilkübaratega on – panevad aedniku kannatuse ja oskused teinekord päris karmile proovile. Mina praegu jahmerdan nende noorendamise teemaga, aga oli aeg, kus isegi poest ostetud taimede edukas kasvamine siin savise mullaga aias oli mulle küsimuste ja mõistatuste teekond. Kindlasti on paremas olukorras need, kelle päikseline aed asubki kerge liivmulla peal. Siis võibolla polegi mingit peamurdmist ja oskusi vaja, et siilkübarad edukalt kasvaksid ja võimsalt õitseksid.

KONN KOHVIKUS

KONNAKE KOHVIKUS ISTET VÕTTIS
JA NÕUDIS SEAL SÄÄSEPIRUKAT.
ETTEKANDJA NATUKE NUTTIS
JA MÕTLES, KAS LÄHEKS JA VIRUTAKS.

KUST VÕTTA KÜLL SÄÄSED, MIS KONNAKE TELLIS?
„MA VABANDAN, AGA MEIL TÄNA MENÜÜS
SÄÄSKI EI OLEGI,” TUNNISTAS TALLE
ETTEKANDJA, TUNDMATA SÜÜD.

„VÕIBOLLA ÜKS KÄRBES VÕILEIVA VAHELE?
SEE ON VALGUROHKEM JA SUUREM KUI SÄÄSK?”
KONN PANI TA JUTTU TÕEPOOLEST TÄHELE.
KUI KÄRBSEVÕILEIB OLI TAL KÄES,

MEKUTAS KONNAKE SIIT NURGAST, SEALT NURGAST,
HÜÜDIS SIIS: „KOKALE KIITUS JA AU!
POLEKSKI OODANUD SEDA SIIT URKAST!
LOODAN, MENÜÜST SEE NÜÜD IIAL EI KAO!”

LASTESUDOKU

	5			6	
		3	1		
6					3
5					1
		6	5		
2				3	

SUDOKU

7								1
	1		7	3	2		6	
	8						3	
		1	2		4	8		
			9		3			
		5	1		6	2		
	3						4	
	2		5	4	8		9	
6								7

AEVASTUSE HÄÄL		...KARVA (MUST)	VÄIKE VILETSA-POOLNE ESE VMS	SAJAB NAGU ...VARREST	TÕUKE-LEEVENDI	RÄÄMAS LINNAOSA	MEGA-	PUUHARU	EESTI KOORIJUHT (N + EESN)	... TOOMET	H NAABER	ASESÕNA	KATOLIKU VAIMULIK	... HOBUNE	TUVI (MURDES)	KAHEKSA-	POOL-TOORES, -KEENUD	 Nigula ...						
MEHENIMI					SPORDI-VÕISTLUSED																			
TÖÖTAMISE PERIOOD							PILJARDI-KEPP				EESTI SAAR													
SEKUND				MUINAS-JÄANUS								... PIAF												
H NAABER		ANTIMON			LÕIGE			SAE LIIKU-MISJON PUIDU SEES							OKEI!			OFF TOPIC	SOIGUMINE	(VANKRI)-TELG	AHTAKE	ANNO DOMINI	B NAABER	ELU MALEVAS
HEELIUM		AJAJÄRK			NAISTE MUTSI ÄÄREPITS			LÄBI-		JUPITERI KUU			HOLLANDI ISO-KOOD		LIPITSEV (PILT.)									
JÄRELE (MURDES)			SIDESÕNA			...GRAMM (PILKESALM)				FOTOKIHT			IGAVESTI KESTEV			EHK		TÄHTSUS	RETORTIMA					
VÕIMLEMISASEND			OLÜMPIA-ORGAN			RANDAAL	TEATME-TEOS				OINASTALL					PUHASTA-MA								
→																								
AUR				TULEVIKUS OOTAMAS				AUSTAV KÕHUSTUS					EESTI ISO-KOOD					DETAILIDE ÜHENDUSVIIS					EELARVE-AASTA	
ROODIUM			SOOME KEELES	HULGAS		MAITSE-TAIM		AKTIIVSU-SETA			DOPING-AINE			IMBUMINE				EESTI HEL-LOOJA (IN + N)					LENNU-TRASS	
1.		RIIETUS-ESE									 LOOP			NAISSOOST (LOOM)						VÄHI RIND-MIKUJAL-GADE OSA				
SÜÜDISTA-TAV		ARROGANT-NE						NINA				KÕRGEMAL						NÄKK						
EESTI DIRIGENT					LÕÖTSPILL			LÄBI NINA HÄÄLITSEMA				INGLISE K EESSÕNA						ÜLESTIKKU						
ARVUTI-TOOTJA				LAI NAISTE-MANTEL				VIINAMARK			TELE-VISIOON			NOKKIMA, PILKAMA				PURUNAV TURUSTA-TAV JOOK					VAHETULT ENNE	
SUUR SEGADUS				PUNKT							NJUUTON			GRAMM				KAKSIK VOKAAL					D NAABER	
								EESTI LUULETAJA					... OTS					ELVA LINNAOSA						

18. august

00:05 Hea Karma haigla
00:50 Sinjoora Volpe
02:22 ERR.ee uudised
06:45 Prillitoos
07:35 Eesti imeline loodus
07:45 Maahommik
08:30 Selge pilt
09:00 Eesti nüüd siis Vabariik
10:00 Eesti mäng
10:45 La Promesa
11:45 Augustivalgus
13:00 Vahur Kersna. Jäljed tähetolmus
14:00 Tuulepealne maa
15:00 Solsidan
15:20 Uued õed
16:05 Perepidu
17:00 Önne 13
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne kaamera
18:45 Eesti mäng
19:30 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed
20:00 Siin me oleme
20:30 Saaremaal on zoo
21:00 Aktuaalne kaamera
21:25 Sport
21:35 Ukraina stuudio
22:05 So Long, Marianne
22:55 Paradiisi järel
23:50 Solsidan

00:20 Sicario: Soldado päev
02:30 Vembu vendade film
04:10 Eest-lased Tokyos
04:40 Postimees.ee
05:50 Kellele kuulub su süda?
06:30 Mitme näoga Eesti
07:00 Suvereporter+
07:30 Vösavinkel
08:00 Suve ÖHTU!
09:00 Katie Fforde – Kallis afäär
11:00 Sellest saab meie suvi
12:00 Kuldne pilet
13:00 Kui vana ma olen?
14:00 Hudson ja Rex
15:00 Küladekteiivid
16:00 Armastuse hind
17:00 Kellele kuulub su süda?
17:40 Mägidoktor
18:45 Täistunni lood
19:00 Suvereporter
20:00 Kuldvillak
20:35 Katrini suvi
21:05 Papsid
22:35 Heeringas Veenuse öäl
23:05 Kaks Kanget Kagu-Aasias

06:30 Leo da Vinci
06:50 TV3 uudised
07:20 TV3 uudised
07:55 Kirgede torm
09:00 Kätemaksukontor
10:00 Su nägu kõlab tuttavalt
12:55 Eesti parim pagar
14:00 Kahevõitlus
14:30 Rosamunde Pilcher: Kerrymore'i roos
16:30 Kirgede torm
17:30 Kätemaksukontor
18:30 Kahevõitlus
19:00 TV3 uudised
20:00 Läbi suve Taaviga
20:30 Jüri ja Gretaga külast külla
21:30 Joel Ostrati suur õhtusöök
22:30 Üle ja ümber: Autoga Kesk-Ameerikas
23:30 Õiglus
01:45 Saatanlikud koduabilised
02:40 Jüri ja Gretaga külast külla
03:35 Kahevõitlus
04:05 TV3 uudised
05:00 Downton Abbey

07:00 Kirbu-Krants
07:10 Peeter Pikk-kõrv
07:25 Pips ja Popi
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
07:50 Pörsas Peppa
07:55 Karu Karla
08:05 Pörsas Peppa
08:10 Ella, Oscar ja Huu
08:20 Hei, Kutsa!
08:25 Angelo reeglid
08:40 Ollie ja Kuu
08:50 Hiir Hops
09:00 Lumejänesed
09:25 Kunksmoor
09:45 Georg Udukübara aaria
10:00 Osoon
10:30 Reisile minuga
10:55 OP
11:55 31. jaoskond
13:20 Need vanad armastuskirjad
15:30 Operatsioon Ai
16:00 Angelo reeglid
16:10 Väike nõid Zouk
16:20 Riuklikud loomad
16:25 Kapten Stella
16:30 Ella, Oscar ja Huu
16:40 Luise ja Oliveri mängud
16:45 Hei, Kutsa!
16:50 Pips ja Popi
17:00 Loomarahva TV
17:10 Kirbu-Krants
17:20 Pörsas Peppa
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
17:50 Hiir Hops
18:00 Floor paneb reeglid
18:08 Kriipsu Juku kodu
18:10 Tom Gatesi äge maailm
18:20 Luka lustisõdurong
18:30 Iideefix
18:45 Lucas
18:50 Operatsioon Ai
19:25 Aktuaalne kaamera
19:30 Osoon
20:00 Puud on geniaalsed
20:55 Siin ja praegu
21:35 Kaadris „Karu süda“
21:55 Karu süda

19. august

00:15 Eesti nüüd siis Vabariik
01:10 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed
01:45 Perepidu
02:35 Kõögikodanikud
03:07 ERR.ee uudised
06:45 Prillitoos
07:35 Avasta Eestimaa rahvuspargid
07:45 Maahommik
08:30 Selge pilt
09:00 Eesti nüüd siis Vabariik
10:00 Eesti mäng
10:45 La Promesa
11:45 Augustivalgus
13:05 Pealtnägija tähed
13:20 Siin me oleme
13:50 Tuulepealne maa
14:50 Solsidan
15:15 So Long, Marianne
16:05 Perepidu
17:00 Önne 13
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne kaamera
18:45 Eesti mäng
19:30 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed
20:00 Metsavennad
20:30 Sinu uus sugulane
21:00 Aktuaalne kaamera
21:25 Sport
21:35 Ringvaade suvel
22:05 So Long, Marianne
23:00 Eesti (täielik ja kontrollitud) ajalugu
23:45 Solsidan

06:30 Suvereporter
07:30 Vösavinkel
08:00 Kaks Kanget Kagu-Aasias
09:00 Katie Fforde – Kingitud aastad
11:00 Sellest saab meie suvi
12:00 Katrini suvi
13:00 Kui vana ma olen?
14:00 Hudson ja Rex
15:00 Küladekteiivid
16:00 Leyla
17:00 Kellele kuulub su süda?
17:40 Mägidoktor
18:45 Täistunni lood
19:00 Suvereporter
20:00 Kuldvillak
20:35 Meie aasta Indoneesias
21:35 Papsid
22:35 Krimi
23:05 Kaks Kanget Kagu-Aasias

06:30 Leo da Vinci
06:50 TV3 uudised
07:55 Kirgede torm
09:00 Kätemaksukontor
10:00 Läbi suve Taaviga
10:30 Jüri ja Gretaga külast külla
11:30 Üle ja ümber: Autoga Kesk-Ameerikas
12:30 Joel Ostrati suur õhtusöök
13:30 Kurvist kurvi
14:00 Kahevõitlus
14:30 Rosamunde Pilcher: Aprillilumi
16:30 Kirgede torm
17:30 Kätemaksukontor
18:30 Kahevõitlus
19:00 TV3 uudised
20:00 Läbi suve Taaviga
20:30 Kilu seljakotis
21:30 Joel Ostrati suur õhtusöök
22:30 Üle ja ümber: Autoga Kesk-Ameerikas
23:30 Hea, paha, võmm
01:55 Saatanlikud koduabilised
02:45 Läbi suve Taaviga
03:15 Kilu seljakotis
04:10 TV3 uudised
05:05 Downton Abbey

07:00 Kirbu-Krants
07:10 Lotte
07:15 Lotte
07:20 Pips ja Popi
07:30 Pörsas Peppa
07:35 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
07:55 Riuklikud loomad
08:00 Luise ja Oliver
08:15 Luka lustisõdurong
08:25 Iideefix
08:35 Angelo reeglid
08:50 Väike nõid Zouk
09:00 Lumejänesed
09:25 Kunksmoor ja kapten Trumm
09:45 Georg Udukübara aaria
10:00 Osoon
10:30 Reisile minuga
10:55 OP
11:55 31. jaoskond
13:20 Täheleav
14:35 Currentzis, Waltz ja Beethoven Delfis
15:20 OP lood
16:00 Kangelased kulisside taga
15:30 Operatsioon Ai
16:00 Angelo reeglid
16:10 Väike nõid Zouk
16:20 Puuoni lood
16:30 Mutihärra Mutik
16:40 Luise ja Oliveri mängud
16:45 Hei, Kutsa!
16:50 Pips ja Popi
17:00 Loomarahva TV
17:10 Kirbu-Krants
17:25 Pörsas Peppa
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
17:50 Hiir Hops
18:00 Floor paneb reeglid
18:08 Kriipsu Juku kodu
18:10 Tom Gatesi äge maailm
18:20 Luka lustisõdurong
18:35 Iideefix
18:45 Lucas
18:50 Operatsioon Ai
19:25 Aktuaalne kaamera
19:30 Osoon
20:00 Spioonid ja saladused: superriikide tuumamängud
20:55 Söekaevurid
21:00 Reisile minuga
21:55 Vabaduse tee
20:50 Bono. Päästjat oodates
23:00 Ukraina stuudio
23:30 Relvastused Putini vastu.
23:50 Läänemere

20. august

00:05 Eesti nüüd siis Vabariik
01:05 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed
01:35 Perepidu
02:30 Kõögikodanikud
03:00 ERR.ee uudised
05:55 Mu isamaa, mu õnn ja rõõm. XXVIII laulupidu „Iseoma“
06:00 Vabaduse tee
08:30 Ringvaade suvel
09:00 ENSV
10:00 August 1991
11:30 Mina olenki protokoll.
12:30 Eesti matus
13:30 Eesti matus
14:10 ETV live
14:40 Meri ja Orav
15:40 Oli kord Rock Summer
16:20 Tartu muusikapäevad
17:00 Iseoma keskel
18:00 Eesti Vabariigi presidendi vastuvõtt Roosiaias
18:45 Aktuaalne kaamera
18:55 Eesti Vabariigi presidendi vastuvõtt Roosiaias
20:00 XXVIII laulupidu „Iseoma“. Kaunid hetked
20:55 Kultuuri kodu
21:00 Aktuaalne kaamera
21:20 Sport
21:30 Päikese kodanik
23:30 August 1991

06:30 Suvereporter
07:30 Päev, mis tõi vabaduse: 30 aastat augustiputšist
08:30 Laulud sõdurile
10:45 Ööküaline.
11:45 Täistunni lood
12:00 Meie aasta Indoneesias
13:00 Kui vana ma olen?
14:00 Hudson ja Rex
15:00 Küladekteiivid
16:00 Leyla
17:00 Kellele kuulub su süda?
17:40 Mägidoktor
18:45 Täistunni lood
19:00 Suvereporter
20:00 Kuldvillak
20:35 Nad olid valmis Eesti eest suurema
21:35 Jäääär – südamesse sihitud lood
22:35 Heeringas Veenuse öäl
23:05 Kaks Kanget Kagu-Aasias

06:30 Leo da Vinci
06:45 Jänku Juss
06:50 Jänku Juss
06:55 TV3 uudised
08:00 Kilu seljakotis
09:00 Suur seiklus
10:55 Garfield 2: kahekassilugu
12:35 Kolmedok: 10 samm vabaduseni
13:35 Fred Jüssi. Ole mis ilu
15:00 Kolmedokk
19:00 TV3 uudised
20:00 Läbi suve Taaviga
20:30 Suur lotokolmapäev: Rooside sõda
21:30 Nimed marmortahvil
23:35 Eesti muld ja Eesti Ruja kontsert
01:10 Eesti muld ja Eesti Ruja
04:00 Suur lotokolmapäev: Rooside sõda
05:05 Downton Abbey

00:25 Liblikad
02:00 31. jaoskond
03:30 ERR.ee uudised
07:00 Kirbu-Krants
07:10 Loomarahva TV
07:20 Pips ja Popi
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
07:50 Floor paneb reeglid
08:00 Mutihärra Mutik
08:15 Puuoni lood
08:20 Pörsas Peppa
08:25 Angelo reeglid
08:40 Väike nõid Zouk
08:50 Hei, Kutsa!
08:55 Pidupäev. Laulupesa
09:00 Kuidas kuningas kuu peale kippus
10:00 Naksitrallid
11:00 Karude oma maa
11:50 Rahvamuusikapidu „Iseoma“
15:30 Telepois. ETV lastelaulud
16:25 Pörsas Peppa
16:30 Ernest ja Celestine
16:45 Hei, Kutsa!
16:50 Oodo
17:00 Peeter Pikk-kõrv
17:10 Aja tee on konarlik. XXVIII laulupidu „Iseoma“
17:15 Suur maalritöö
17:35 Kadunud sokid
17:55 Piip ja Tuut hoiavad Eesti lipu kõrgel
18:00 Leib jahtub. XXVIII laulupidu „Iseoma“
18:05 Hiir Hops
18:15 Floor paneb reeglid
18:25 Tom Gatesi äge maailm
18:35 Kirbu-Krants
18:50 Lucas
18:55 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
19:20 Ehitate maja. Eesti Raadio Laulustuudio
19:25 Aktuaalne kaamera
19:30 Presidendi Alar Karise kõne Roosiaias (viipekeeles)
19:55 Vabaduse tee
20:50 Öölaulupidu Järjepidevus.
21:20 Parimad palad
21:20 Praktiline Eesti ajalugu
23:25 Tartu 2024. Suur Suvepidu

21. august

01:00 ENSV
02:00 Üle-eestiline öölaulupidu „Vaba Eestil“
03:03 ERR.ee uudised
06:45 Prillitoos
07:35 OP lood
07:45 Maahommik
08:30 Eesti nüüd siis Vabariik
10:00 Eesti mäng
10:45 La Promesa
11:45 Ühe pere muusika
12:30 Elu võimalikkusest maal
13:00 Alexander Armstrong
13:45 Tuulepealne maa
14:50 Solsidan
15:15 So Long, Marianne
16:05 Perepidu
17:00 Önne 13
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne kaamera
18:45 Eesti mäng
19:30 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed
20:00 Ühe maja lugu
20:30 Elu võimalikkusest maal
21:00 Aktuaalne kaamera
21:25 Sport
21:35 Ringvaade suvel
22:05 So Long, Marianne
22:55 Jennifer ja Joanna. Täitsa šampahullud
23:50 Solsidan

06:30 Suvereporter
07:30 Vösavinkel
08:00 Kaks Kanget Kagu-Aasias
09:00 Katie Fforde – Õnnetoojad
11:00 Sellest saab meie suvi
12:00 Kodud rahaks
13:00 Kui vana ma olen?
14:00 Hudson ja Rex
15:00 Küladekteiivid
16:00 Leyla
17:00 Kellele kuulub su süda?
17:40 Mägidoktor
18:45 Täistunni lood
19:00 Suvereporter
20:00 Kuldvillak
16:20:35 MasterChef Eesti: kuulsused köögis
22:05 Kuldne pilet
23:05 Kaks Kanget Kagu-Aasias

06:30 Leo da Vinci
06:50 TV3 uudised
07:55 Kirgede torm
09:00 Kätemaksukontor
10:00 Läbi suve Taaviga
10:30 Suur lotokolmapäev: Rooside sõda
11:30 Üle ja ümber: Autoga Kesk-Ameerikas
12:30 Joel Ostrati suur õhtusöök
13:30 Kurvist kurvi
14:00 Kahevõitlus
14:30 Rosamunde Pilcher: Südamel kindlus
16:30 Kirgede torm
17:30 Kätemaksukontor
18:30 Kahevõitlus
19:00 TV3 uudised
20:00 Müstiline Eesti
20:30 Suvesulased
21:30 Joel Ostrati suur õhtusöök
22:30 Üle ja ümber: Autoga Kolumbias
23:30 Ära lase mul minna
01:35 Kutsuge Cobra
11 02:30 Müstiline Eesti
03:00 Suvesulased
03:55 Võimalik vaid TikTakis
04:10 TV3 uudised
05:05 Downton Abbey

07:00 Kirbu-Krants
07:10 Loomarahva TV
07:20 Floor paneb reeglid
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
07:55 Väike nõid Zouk
08:20 Pörsas Peppa
08:25 Oodo
08:30 Puuoni lood
08:40 Hei, Kutsa!
08:45 Peeter Pikk-kõrv
08:50 Lumejänesed
09:25 Operaator Kõps kiviirgis
09:45 Georg Udukübara aaria
10:00 Osoon
10:30 Reisile minuga.
Sansibari saare külaelu
10:55 OP
11:55 31. jaoskond
13:20 Spioonid ja saladused: superriikide tuumamängud
14:10 Relvastused Putini vastu.
NATO Läänemere
15:05 Nad muutsid Eestit
15:30 Operatsioon Ai
16:00 Angelo reeglid
16:10 Ollie ja Kuu
16:20 Kõlakoguja
16:30 Mutihärra Mutik
16:40 Väike nõid Zouk
16:50 Hei, Kutsa!
16:55 Oodo
17:00 Peeter Pikk-kõrv
17:10 Kirbu-Krants
17:25 Pörsas Peppa
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
17:55 Lunnisaar
18:00 Väikelinna detektiivid
18:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
18:35 Iseenda moodilaps. Laulupesa
18:35 Mutihärra Mutik
18:50 Muumioru lood
19:10 Must ja valge koer
19:20 Käänulised teed. Laulupesa
19:25 Aktuaalne kaamera
19:30 Osoon
20:00 Unelmater rongireisid
Šveitsis
20:55 Söekaevurid
21:50 Reisile minuga.
Sansibari saare külaelu
22:10 Anton
23:50 Bono. Päästjat oodates

22. august

00:10 Eesti nüüd siis Vabariik
01:40 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed
02:05 Perepidu
03:00 Kõögikodanikud
03:32 ERR.ee uudised
06:45 Prillitoos
07:40 Eesti imelised maamärgid
07:45 Maahommik
08:30 Ringvaade suvel
09:00 Annega Sopotis
10:00 Eesti mäng
10:45 La Promesa
11:45 Eesti (täielik ja kontrollitud) ajalugu
12:30 Iseoma keskel
13:30 Elu lugu
13:50 Tuulepealne maa
14:55 Solsidan
15:15 So Long, Marianne
16:05 Perepidu
17:00 Önne 13
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne kaamera
18:45 Eesti mäng
19:30 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed
20:00 Telegen-dide lahing
20:55 Kultuuri kodu
21:00 Aktuaalne kaamera
21:25 Sport
21:35 Kes tappis Otto Mülleri?
22:20 Sinjoora Volpe
23:45 Riigimehed. Korjema

00:00 Tuvikesed
00:30 Harry Wild
01:25 Siberi võmm
02:15 Kelgukoerad
03:10 Nad olid valmis Eesti eest suurema
04:00 Kuldne pilet
04:50 Postimees.ee
05:20 Kodus ja võõrsil
05:50 Kellele kuulub su süda?
06:30 Suvereporter
07:30 Vösavinkel
08:00 Kaks Kanget Kagu-Aasias
09:00 Katie Fforde – Harrieti unelm
11:00 Sellest saab meie suvi
12:00 Südamessoo
13:00 Kui vana ma olen?
14:00 Hudson ja Rex
15:00 Küladekteiivid
16:00 Leyla
17:00 Kellele kuulub su süda?
17:40 Mägidoktor
18:45 Täistunni lood
19:00 Suvereporter
20:00 Tähtede täht
22:10 Kõök
22:40 Sherlock Holmes

06:30 Leo da Vinci
06:50 TV3 uudised
07:55 Kirgede torm
09:00 Kätemaksukontor
10:00 Müstiline Eesti
11:30 Suvesulased
21:30 Joel Ostrati suur õhtusöök
22:30 Üle ja ümber: Autoga Kolumbias
23:30 Ära lase mul minna
01:35 Kutsuge Cobra
11 02:30 Müstiline Eesti
03:00 Suvesulased
03:55 Võimalik vaid TikTakis
04:10 TV3 uudised
05:05 Downton Abbey

00:40 Sinu jaoks loodud
02:25 31. jaoskond
03:54 ERR.ee uudised
07:00

Imelikud juhtumised Tatriku alevis

3. osa

RICHARD ROHT

Üht nendest, *herr* Peter Tolmazi, on ülal juba mainitud, *herr* Peter Tolmaz lugesi, nagu öeldud, „Dorpater Zeitungit”, millega ta väga rahul oli.

Teiseks ajakirjandusliku elu jälgijaks oli postkontori ülem Arnold Aisapuu, küllaltki veel noor ja vaimline aleviharilane, kes, nagu meie aja inimene kunagi, armastas kunsti, sporti ja igasuguseid juhtumusi.

Aisapuu luges kõige enne läbi õnnetused ja kuritööd, siis spordiosakonna ja siis, kui juhtus, tantsust. Õnnetused ja kuritööd olid – imelikud juhtumused, mis Tatriku igavuses ja ühetoonsuses iseäranis väärtuslikud. Spordiosakond tähendas Aisapuule rekorde, mida temagi oleks tahtnud võtta, et kuulsaaks saada, Pariisi ja Ameerikasse sõita ning oma pilte näha suurte meeste omadega kõrvuti. Tants aga oli pikantne, – see oli plastika, mida Aisapuu linnades küllalt nautida ei jõudnud, kui vähegi võimalik: sa taevake, peaeagu alasti ilus naisterahvas keerleb su ees kaks-kolm tundi jär-

gemööda, näidates end igasugustes veetlevates poosides. Milline jumalik kunst!

Sellest näeme, et Aisapuu ei olnud kellegi „ameerikaliku” vaimuilmastaja. Ei, ta oli vana-moelise Euroopa kultuuri produkt, unistaja, esteet, kunsti-harrastaja.

Ka kaupmees Abram Unipää polnud veel oma vaimlises arenemises ameerikalikku kõrgusse jõudnud. Unipää oli paks rasvane mees – ja ei tea, kas oli see ta nime järele või oli ta nimi selle järele, aga tal kippus kogu aja uni vägisi peale, niipea kui ta ajalehe kätte võttis, et kuulutusi lugeda. Siiski katsus ta vahvalt uurida, kus hobuseid varastatud, kus kaloss kaotatud, kus kirju kana leitud või kus koguni odavasti müüa kolm vana heeringapütti.

Üldse armastas Unipää palju tukkuda. Kogu aja käis ta ringi, silmad punakad ja pooleldi kinni, paksul rasvasel kõhul, mis valge särgi sees lahtisest vestist välja vahtis, kange une ja voodi maik juures. Aga selle peale vaatamata oli Unipää Tatriku kõige jõukam kaupmees. Kuidas ta alati unisena jõukam võis olla kui tei-

sed, oli imelik, sest harilikult kinnitatakse, et kaupmees jõukasaamiseks ikka kästi krapsakas ja kärmas peab olema Siiski... kui meele tuletada, millega Tatriku poodides kõige rohkem kaubeldi, saame asjast aru: selle kauba juures polnud tarvis niivõrd kärmast iseloomu, kuivõrd suurt kõhtu ja tugevat vastupanu klientidele kauba tarvitamises kaasaaitamiseks. Sellest üliinimlikust kaasaaitamisest mõistame ka Unipää alalise unise oleku.

Nii oli lugu Unipääga.

Teised Tatriku kaupmehed olid nii pimedad ja harilikud külainimesed, et isegi kuulutusi ei lugenud, hea kui vaevalt „rehknuuti” kirjutada oskasid oma kange käega.

Sel üldisel pimedal tagapõhjal leidis aga Tatriku alevis üks suur ülinimene, üks ülmodern „entelligent”, kelles kõiksugused moodsad „ameerikalikud” vaimu-

nähtused elavat vastukaja ja ülikirglikku poolehoidu leidsid. See intelligent, ainus Tatriku ülinimene, oli rätsep Andres Antvärk.

Andres Antvärk oli keskealine mees, kõhetu ja väeti kasvuga, aga käbeda ja käreda jutuga. Kuid ega see käbedus just sarnaseid sisemisi omadusi peegeldanud, see oli ainult nii-öelda kõlaline nähtus. Jutt käis Antvärgil alati agaralt ja atsakalt, kuid kas ta mõistus ka nii agar ja atsakas oli kui ta sõnad, selles võis kahelda. Mida aga Antvärk ka sisemiselt kindlasti omas, see oli, nagu juba ülal öeldud, suur portsjon kirglikku vaimustust kõikide „aridusliste” ja „entelligentsete” asjade vastu.

Antvärk teadis, et ta ainult rätsep oli, kuid ta põdes seda haigust, mida põeb üks jagu rätsepi: ta põlgas oma ametit ja tahtis olla professor, kunstnik või suur rahvategelane. Ning et ta seda ei olnud ega olla saanud, siis tahtis vähemalt olla sama haritud kui professor, sama peenetundeline kui kunstnik ja sama populaarne kui suur rahvategelane.

Sellest ka Antvärgi vaimustus kõigi suurte vaimusünitiste ja

nähtuste vastu. Ning et tal tõepoolest puudus professori haridus ja kunstniku peenetundlus, siis sattus ta suurtel vaimuväljadel, mida ta ikka ja alati tahtis harida, tihti valevagudele ning kurjad inimesed ütlesid, et rätsep Antvärk on natuke napakas. Mis aga sugugi õige polnud, sest Antvärk janunes ainult teaduse, kunsti ja suurte tegude järele siin kitsas Tatriku alevis.

Ei jõua loendada seda ainete mitmekesisust ja laiust, mida Antvärk sellekohaseist allikaist aina neelas: kuningakodade saladused, keisrite päevaraamatud, vaaraode varandused, suurte poliitikameeste telgitagused, jumala ja kuradi ristkäigud, ristiusu vigurid ja paganluse tembud, iseäranis aga hauataguse elu imed – kõike seesugust materjali uuris Antvärk, kust aga sai. Ja üle keedes suurtest ideedest, katsus ta neid propageerida ka oma ümbruskonnas.

Lihtsates Tatriku elanikkudes oli kerge „kirjanduslikke” huve äratada mõne kolmejalgse vasi- laarne kui suur rahvategelane. Sellest ka Antvärgi vaimustus kõigi suurte vaimusünitiste ja

• Teised Tatriku kaupmehed olid nii pimedad ja harilikud külainimesed, et isegi kuulutusi ei lugenud.

SUDOKUD

2			6		4			8
7				3				6
		8	9		2	1		
	3						6	
		6				8		
	7						1	
		4	8		3	9		
1				9				4
3			1		6			5

		7				5		
	6						1	
2	4						8	3
		3	5		1	6		
8			4		7			5
		5	8		6	3		
7	8						3	6
	5						2	
		1				9		

Kuhu Minna

• **TEATER**
Haapsalu kultuurikeskuses: 21. augustil kl 19 Rakvere teatri „Karge meri”, pilet 24.-, sooduspiletid 21.-, ratastool 12.- Piletimaailmas ja Piletilevis (lisandub teenustasu).

• **MUSEUMID**
Haapsalu linnuse muuseum E-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus E-P 11–18. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda K-P 11–18. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): K-P 11–17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T–L 10–18; P ja E 10–16. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum R–L 12–16, muul ajal ette teatades roudeмуuseum@gmail.com, tel 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud T–L 10–17. E-post: lihulamuseum@laaneranna.ee.

• **NÄITUSED**
Haapsalu linnagaleriis (Posti 3): Andres Tali näitus „Valgumine” 31. augustini.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): majagaleriis Kaire Mäe maalinäitus „Ühe unistuse lugu” 24. augustini. Hoovigaleriis Haapsalu fotoklubi loodusfotonäitus „Kui värvid kõnelevad mustvalgelt” 24. augustini. Keldrigaleriis Irma Viidalepa ja Anneli Tammiku „Ma tunnen sind juba 100 aastat” 17. augustini. Galeriid avatud K–P 12–18.

Lihula muuseumis (Lihula mõis, Linnuse tee 1): Aide Leit-Lepmetsa joonistuste näitus „Lihula rahvarõivas pliiatsi ja paberiga” jääb avatuks septembri lõpuni. Piletita. T–L kell 10–17.

Näitus „Läänemaa naise pidulikud rõivad 19. saj lõpus ja 20. saj alguses” jääb avatuks septembri lõpuni. T–L kell 10–17.
Näitus „Lihulas sündinud loodusteadlane Wilhelm Konstantin Frommhold Petersen” püsi-ekspositsioonis. T–L kell 10–17.

Österby sadamarestos (Österby sadam): Aide Leit-Lepmetsa pitsiliste maalide näitus. Avatud septembri lõpuni T–P 12–20.

• **RAAMATUKOGUD**
Keskraamatukogu (Posti 3) ja lasteosakond (Wiedemanni 11) T–R 10–18, L 10–15, laenutuspunkt (Kastani 7) suletud. 20. augustil SULETUD.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K–N 12–13.30, 14–20, L 10–15. 20. augustil SULETUD.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T–K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15. 20. augustil SULETUD.

Ridala raamatukogu (Kooli 1, Panga küla) E–K 10–18, N 14–19, R 10–14. 20. augustil SULETUD.

www.lib.haapsalu.ee.

TÄNU

Siiras tänu sugulastele ja sõpradele, kes olid meile toeks ja jagasid meie leina, saates väärilt viimsele teekonnale meie kalli Jaan Simsi.

Täname südamliku tseremoonia läbi viimise eest Indrek Ronka.

Ester, Sille ja Siim peredega

KAKURO

				14	13			6	39	
			14				8			
			19			10	12			
	7	33								3
15					15			5		
				12						
9			10					7		
			10					12		
		7					12			
		19					11			8
	11					10				
5						11				
12				16				15		
			12					17		
9			5				9			
			16			10				
		16			17					
		36			13			15	16	
	12				9			8		
14				15				15		
			16					8		
17							15			
						7				
	11					3				
15					22				6	10
16					13			3		
				9						
14				16				12		
			17					14		
	29									
	15					17				

Teade saatke aadressil le@le.ee.
Lehes ilmunud teated on leitavad veebist aadressil online.le.ee/kategooria/tasutud-teated/.

PUIT

Lõhutud
TOORES JA KUIV
LEHTPUU,
METSAKUIV
OKASPUU

hind al 50€/rm
laotud puude tarne
10 ja 15 rm kaupa
tel: 521 1377

3-meetrine
LEHTPUU

tarne 30 tm
hind kokkuleppel
tel : 502 4895
www.pajakapuit.ee

REINPAUL

**OSTAME KASVAVAT ja
LADUSTATUD VÕSA**

Raiume võsast puhtaks
kraavid, tee- ja põlluääred,
lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuud. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Kask ja kuiv puu alates 65.-, transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Lõhutud toores lehtpuu, metsakuiv okaspuu, hind al 50.- Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga, tel 521 1377. 3- m lehtpuu, hind kokkuleppel, tel 502 4895.

Müüa kuiva ja toorest küttepuud (must lepp). Tel 5302 8000.

TEENUS

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail:
info@developingehitus.ee.

Teostame majade, abihoonete ja aedade ehitusi, tänavakivide paigaldust, võtmed kätte lahendused. Dekkan.ehitus@gmail.com. Tel 5632 7955.

Hauaääriste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude ja maaküttekäevude puurimine ning projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine E–P, ka puhade ajal, tel 515 7000.

Ehitus- ja remonditööd. Katuse-ehitustööd. Katuse turvatoodete müük ja paigaldus. Vihmavee-süsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus- ja üldehitustööd nii sees kui ka väljas. Saabtehtud OÜ, 5454 0423.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Rakkekaevude kaevamine, puhastamine, süvendamine, remont, rõngaste vahetamine, kaevumaja ehitus ja käsipumpade remont. Tel 557 4792.

Hekkide, ilu- ja suurte puude lõikus. 5817 1670, Reio.

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

**HAAPSALU UKSETEHAS
MÜÜB PUITBRIKETTI.
UUS HIND 175.-/alus!
INFO 472 0800.**

Müüa söödateravilja. Tel 5196 7422.

TÖÖPAKKUMINE

SA Läänemaa Haigla võtab tööle 0,6 ametikohaga **tegevusjuhen-daja**. Tööaeg esmaspäevast reedeni kokkuleppel. Tööle asumise aeg alates septembrist 2025. Info telefonil 522 1345. CV saata kuni 18.08.2025 aadressil haigla@salmh.ee.

Pakume tööd tublidele ja kohusetundlikele eelneva kogemusega ehitustööliskitele. Oskama peab üldehitustöid (müüri ladumine, armeerimistööd, kergseinte ehitamine, fassaaditööd, avatäidete paigaldamine jne). Oluline on eesti keele oskus ja B-kategooria juhiluba. Kui oled huvitatud, saada oma CV resa@resa.ee või võta ühendust tel 5666 0149.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

**Toimetus
avatud
E-R 8.00-16.30**

**Reklaamisoovid:
reklaam@le.ee**

**Kuulutused,
teated:
le@le.ee**

**Kas nägid või kuulsid
midagi huvitavat?**

Saada vihje veebis www.le.ee
või meiliaadressil info@le.ee.

VÕTAN TÖÖLE

Suvi hakkab lõppema,
sügis terendab ukse ees.

Otsid uut tööjõudu?
Lisa töökuulutus bännerina,
lihtkuulutusena või veebil!

Võta ühendust:
reklaam@le.ee

**Siin võiks
olla teie
reklaam!**

Võtke ühendust
reklaam@le.ee.

Läänemaa toidupank
kogub toitu puudust
kannatavate
leibkondade toetuseks
Haapsalus ja
Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta
ühendust kohaliku
omavalitsuse
sotsiaaltöötajaga.
Aitame koos!

Tel 5355 4330

Läänemaa vähiühing on
liikmeile ja nende peredele
tuge juba
20 aastat.

Oleme tänulikud abi
ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing,
SEB
EE621010220047448013.

Tuul puude ladvus tasa kiigub,
me vaikes leinas langetame pea...

Head peretuttavat
HELJU TOMSONIT
mälestavad Marika ja Meelika.

Avaldame kaastunnet
Aita Kaurile õe
HILJA
surma puhul.

Laulukaaslased koguduse
segakoorist ja koorijuht Lia

Meie siiras kaastunne
Ants Veskerile poeg
AGU VESKERI
kaotuse puhul.

Eve, Margit, Priit,
Maris ja Malle

Kallist
AGO VESKERIT
mälestavad Ants ja Salme.

KAKURO NIPID JA TRIKID

Kakuro lahendamist tasub alustada kohast, kuhu saab numbrid kirjutada n-ö kindla peale, ilma oletamata.

Selliste kohtade otsimisel on abi järgmiste summade teadmisest. Numbrid ei pruugi olla muidugi allpool toodud järjekorras, kuid vähemalt on teada, et need on siiski kindlalt need numbrid.

Esimesena on toodud summa, teisena seda moodustavad arvud. Summad on rühmitatud ruutude arvu järgi.

Kaks ruutu
3 = 1 + 2
4 = 1 + 3
16 = 7 + 9
17 = 8 + 9

Kolm ruutu
6 = 1 + 2 + 3
7 = 1 + 2 + 4
23 = 6 + 8 + 9
24 = 7 + 8 + 9

Neli ruutu
10 = 1 + 2 + 3 + 4
11 = 1 + 2 + 3 + 5
29 = 5 + 7 + 8 + 9
30 = 6 + 7 + 8 + 9

Viis ruutu
15 = 1 + 2 + 3 + 4 + 5
16 = 1 + 2 + 3 + 4 + 6
34 = 4 + 6 + 7 + 8 + 9
35 = 5 + 6 + 7 + 8 + 9

Summade kasutamine

Ülaltoodud summasid saab kasutada igasugu pikkusega ruutude ridade ja veergude täitmisel ning kõiksuguste summade puhul. Mõned näited:

- kahe ruuduga rea, mille summa on 3 ja kahe ruuduga veeru, mille summa on 4, ristumiskohta sobib ainukesena number 1.
- kahe ruuduga rea, mille summa on 16, ja kahe ruuduga veeru, mille summa on 17, ristumiskohta sobib ainukesena number 9.

Kolme ruuduga rida, mille summa on 6, ristub kahe ruudu pikkuse veeruga, mille summa on 12. Ristumiskohta võime kirjutada julgelt numbriga 3, sest muud ei rahulda tingimusi. Rea ülejäänud ruudud on siis vastavalt 1 ja 2 ning veeru üle jääv ruut 9.

Nelja ruuduga rea summa on 13 ja see ristub kahe ruudu pikkuse veeruga, mille summa on 16, ehk veeru arvud on 7 ja 9. Sellisel puhul on ristumiskohas kindlasti arv 7 ja ülejäänud rea arvud 1, 2 ja 3.

Viie ruuduga rea summa on 18 ja see ristub kahe ruudu pikkuse veeruga, mille summa on 17. Et viimase summa moodustavad arvud 8 ja 9, võime ristumiskohta kirjutada julgelt numbriga 8. Ülejäänud neli ruutu reas on siis 1, 2, 3 ja 4.

Puuduva numbriga kasutamine

Arvude 1 kuni 9 summa on 45. Arve on kakuros kokku üheksa. See-ega leidub üheksa ruuduga reas või veerus iga arvu üks kord.

Seda teadmist saab kasutada puhul, kui on antud kaheksa ruutu ja nende summa. Seda summat arvust 45 lahutades saame teada, milline number on selles reas või veerus kindlasti puudu. Näiteks kui summa on 36, saame, et 45 – 36 = 9, ehk reast või veerust on puudu number 9.

Kui on antud seitse ruutu, annab 45 ja arvude summa vahe vihe, millised numbrid puudu võiks olla. Kui seitsme ruudu summa on 41, siis on puuduolevate arvude summa 4, ehk selles reas ei ole numbreid 1 ja 3.

Kui seitsme ruuduga rea summa on näiteks 37, on puuduolevate arvude summa 8, ehk puudu on üks järgnevaist paaridest: 1 + 7, 2 + 6, 3 + 5. Kui ristuvatest veergudest on ritta näiteks juba tulnud arvud 1 ja 2, ei saa nende paarilised 7 ja 6 enam puududa ning võib järeldada, et puudu on kindlalt 3 ja 5.

Lääne Elu

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole
EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Mälestame
HELJU TOMSONIT.

Korteriühistu Tööstuse 4,
Virtsu

Tuul puude ladvus
tasa kiigub,
me vaikes leinas
langetame pea...

**BÜROO AVATUD E–R 10–15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee**

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal,
matuseteenused ja -tarbed,
tuhastamine, haua- ja urnimatused,
lahkunu transport surnukuuri
(24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja
hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal.
Müüme hauakive ja -piirdematerjale.
Hinnapakumine ja info:
hingeviul@gmail.com / 58 503 340

ARVO TARMULA

Teadlased ootavad infot prügist rannas

Eesti, Läti ja Soome teadlased kutsuvad üles teatama prügist mererannas, et vähendada mikroplastireostust. Saadud andmete põhjal töötavad teadlased välja Läänemere mikroprügiseireüsteemi.

Projekti eesmärk on suurendada seiratavate randade arvu viiendiku võrra ja vähendada konide reostust kümnendiku võrra. Tallinna tehnikaülikooli mereökoloogi Natalja Buhhalko sõnul aitab üleskutse pöörata tähelepanu mikroplastireostusele, mis on tekkinud plasti lagunemisel. „Näiteks kilekotid, joogipudelid, toidupakendid või rehvid, mis kõik lagunevad päikese, kulumise ja keemiliste protsesside toimel mikroskoopilisteks osakesteks,” ütles Buhhalko.

Soomes on prügist teatanud juba üle 750 inimese ja teadlased on saanud teavet Soome eri paigust. „Tahame kaardile saada ka Eesti randadest leitud prügi,” ütles Buhhalko.

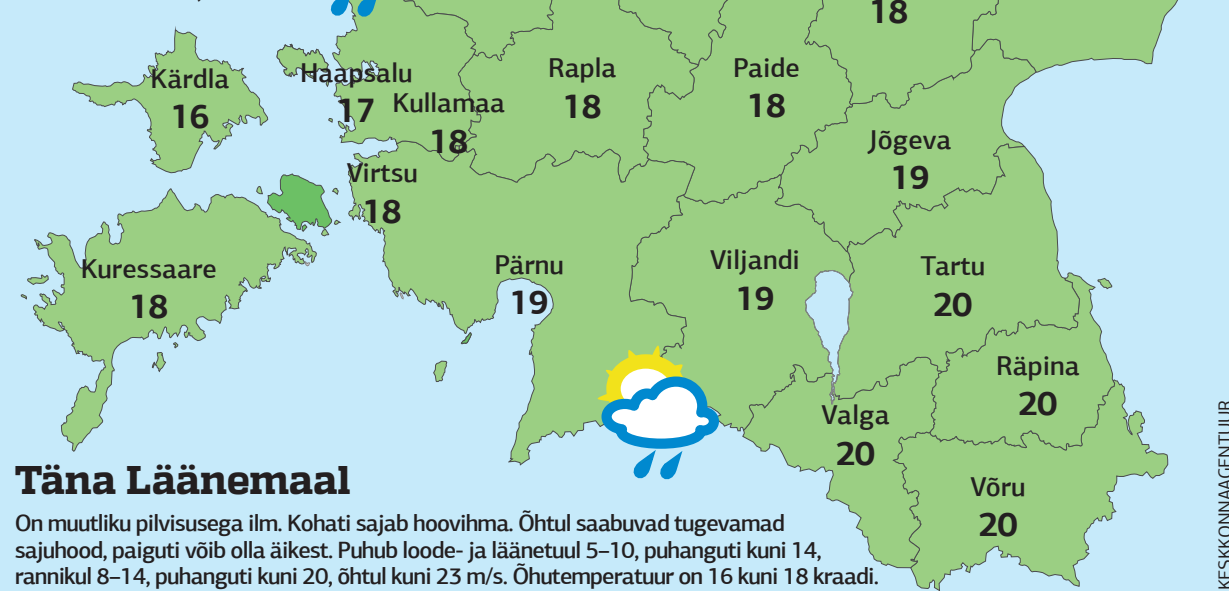
Prügist saab teatada internetilehel rosgis.syke.fi (rakendus Rosgis). **KAIE ILVES**

ILM

VEETEMPERatuurID

(15. august kell 15)

Dirhami	21,4°
Haapsalu	20,6°
Virtsu	20,9°
Rohuküla	22,1°

Täna Läänemaal

On muutliku pilvisusega ilm. Kohati sajab hoovihma. Öhtul saabuvad tugevamad sajuhood, paiguti võib olla äikest. Puhub loode- ja läänetuul 5–10, puhanguti kuni 14, rannikul 8–14, puhanguti kuni 20, öhtul kuni 23 m/s. Õhutemperatuur on 16 kuni 18 kraadi.

Pühapäev

põhjatuu
4–7 (16) m/s

öö päev

11°...19°

Esmaspäev

loodetuul
3–6 (12) m/s

13°...20°

Teisipäev

loodetuul
3–5 (13) m/s

13°...22°

Kolmapäev

loodetuul
3–6 (12) m/s

8°...17°

KESKKONNAAGENTUUR

VAATA KA
WWW.LE.EE

SUNLY PEREPÄEV RISTIL

Tasuta!

17. august 2025

📍 Risti Loomemaja juures

sunly

KOLM PÖRSAKEST

Risti
Loomemaja

10:00–14:00

Taluturg ja kogukonnalaat

10:00–15:00

Taastuvenergiast lihtsalt ja ausalt, Sunly telk

10:00–10:50

Pärimusmuusikaansambel Wisla

11:00

Kai Jeebergi isikunäituse avamine Risti loomemajas

10:30, 12:30 ja 14:30

Risti päikesepargi tuurid, kogunemine loomemaja ees

13:00

Teadusteater “Kolm Pörsakest” Risti Loomemajas

19:00

Kuldgloobuse ja Oscari võitnud Läti animafilm “Vooluga kaasa” Risti raudteejaamas, pilet 9€ / 6€